

Innovaatioekosysteemit ja ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyö: työelämän edustajien näkökulma

Veera Partanen

Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Kevätlukukausi 2020

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Partanen, Veera. 2020. Innovaatioekosysteemit ja ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyö: työelämän edustajien näkökulma. Aikuiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 76 sivua.

Tutkimuksessa tarkastellaan ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä osana innovaatioekosysteemien toimintaa, jossa opiskelijoiden suorittamat harjoittelut, opinnäytetyöt ja projektityöt luovat ekosysteemissä yhden toiminnallisen tason. Ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyötä on jäsennetty innovaatioekosysteemien lisäksi viime vuosina myös oppimisen ekosysteeminä, joka kieli toiminnallisesta muutoksesta ja uusista yhteistyön ulottuvuuksista. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää työelämän edustajien näkökulmia ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn yhteistyöhön ekosysteemimäisessä ympäristössä.

Tutkimus on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin osana valtakunnallista eAmk-hanketta. Tutkimuksen aineisto muodostui 20 eri aloilla toimivien työelämän edustajien puolistrukturoiduista teemahaastatteluista. Tutkimuksen lähestymistapa ja aineiston analyysi oli teoriaohjaava. Analyysin lähtökohtana käytettiin Lakkalan ja Lipposen (2004) muodostamaa oppimisen infrastruktuurien mallia. Analyysin perusteella työelämän näkökulmia tarkasteltiin kahden pääteeman alle jäsennettynä. Nämä teemat olivat: koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi ja työelämän odotukset yhteistyölle.

Tulokset osoittavat, että yhteistyössä on vielä paljon kehittämismahdollisuuksia. Etenkin tilaa on erilaisten digitaalisten ratkaisujen omaksumiselle yhteistyön välineiksi ja organisaatioiden yhteisten toimintatapojen kehittämiseksi. Tuloksissa kävi myös ilmi, että työelämän organisaatioissa odotetaan pääasiassa tiedon siirtämisen kautta generoituvaa hyötyä. Työelämän organisaatioissa odotetaan myös, että ammattikorkeakoulu toimii aktiivisesti yhteistyön edistämiseksi ja työelämälähtöisyyden lisäämiseksi.

Tulosten perusteella näyttää siltä, että opiskelijoiden harjoitteluihin, opinnäytteisiin ja projekteihin liittyvä toiminta voi tukea pitkäjänteisen yhteistyön ja

ekosysteemimäisen toiminnan muodostumista. Tämä kehitys voi kuitenkin nostaa esiin uusia haasteita, kuten ammattikorkeakoulujen ”tehtäväsekaannuksen” tai työelämän voimakkaan vaikutuksen koulutuksen toteuttamiseen. Jatkossa olisi mielenkiintoista tarkastella millä tavoin ammattikorkeakoulut ja työelämän organisaatiot muodostavat yhteisiä toimintatapoja ja miten näitä yhteistyösuhteita johdetaan.

Asiasanat: ammattikorkeakoulu, yhteistyö, innovaatiotoiminta, työelämä, digitaalisuus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	5
2	KORKEAKOULUT OSANA TIETOYHTEISKUNTAA	8
	2.1 Korkeakoulut ja työelämäyhteistyö	9
	2.2 Tiedon siirtyminen osana yhteistyötä	14
3	YHTEISTYÖN TAVAT JA LAAJUUS	16
	3.1 Yhteistyön alueet.....	17
	3.2 Opiskelijoiden työharjoittelut toiminnan keskiössä	21
	3.3 Työelämän näkökulman tarkastelu oppimisen infrastruktuurien jäsenyyksen avulla	23
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
	4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusongelma	27
	4.2 Tutkimuskohde ja lähestymistapa.....	27
	4.3 eAmk-hanke, osallistujat ja aineiston keruu	29
	4.4 Aineiston analyysi	30
	4.4.1 Analyysin kulku	31
	4.5 Laadullisen tutkimuksen eettiset ratkaisut	32
5	TULOKSET	34
	5.1 Tulokset analyyttisessä viitekehyksessä.....	34
	5.2 Koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi	36
	5.2.1 Yhteistyön digitaaliset välineet	37
	5.2.2 Yhteistyön rakentuminen	40
	5.3 Työelämän odotukset yhteistyölle	47
	5.3.1 Ammattikorkeakoulun perinteinen tehtävä.....	47

5.3.2	Yhteistyöstä hyötyminen.....	52
7	POHDINTA.....	59
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	59
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	64
	LÄHTEET	69

1 JOHDANTO

Korkeakoulujen ja työelämän yhteistyöstä odotetaan paljon. EU:n komissio on nostanut korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön yhdeksi keskeiseksi taloutta uudistavaksi ja innovaatioita generoivaksi voimaksi (Välimaa & Hoffman, 2008; Healy,Perkmann, Goddard & Kempton, 2012; Pavlin, 2016). Perinteisesti korkeakoulujen ydintehtävänä ovat Pavlinin (Pavlin, 2016) mukaan olleet koulutus- ja tutkimustoiminta ja nyt odotus lisääntyvästä työelämäyhteistyöstä on ajanut korkeakoulut strategisten muutosten eteen. Lisääntyvä työelämäyhteistyö on tuonut joukon muutoksia korkeakoulun sisäiseen ja ulkoiseen toimintaan. Ensinnäkin työelämäyhteistyön nähdään olevan korkeakoulujen ydintoiminto, niin sanottu kolmas tehtävä, joka velvoittaa korkeakoulun toimimaan aktiivisesti yhteiskunnan hyväksi. Toisekseen työelämäyhteistyö on ajanut korkeakoulujen sisäistä toimintaa kohti työelämälähtöistä toimintatapaa erityisesti pedagogiikan ja opiskelijoiden työllistettävyyden parissa. (Pavlin, 2016).

Korkeakoulujen ja työelämän välinen yhteistyö ei kuitenkaan ole uusi asia ja erilaiset tekemisen tavat ja merkitys on tunnistettu jo 1960-luvulta lähtien (Cerych, 1985). Korkeakoulut tarjoavatkin työelämälle erilaisia yhteistyöväyliä, joista perinteisimmät ovat opiskelijoiden työelämäharjoittelut ja tutkimustoiminnan tulosten hyödyntäminen työelämässä, kun taas uudemmat yhteistyötavat liittyvät start up -kulttuuriin ja erilaisten yrityshautomoiden luomiseen. Korkeakoulujen ja työelämän välisessä yhteistyössä, ja siihen kohdistuvassa tutkimuksessa, kuuluukin monipuolisesti eri sidosryhmien, kuten opiskelijoiden, opettajien, työelämän ja yhteiskunnan ääni (Pavlin, 2016). Rauhala, Kantola, Friman ja Huttula (2016) kuitenkin huomauttivat omassa ammattikorkeakoulukentän tutkimusta kartoittaneessa selvityksessään, että Suomessa työelämäläheisyyttä ja ammattikorkeakoulujen työelämäsuhteita on tutkittu suhteellisen vähän.

Osana tietoyhteiskunnan kehitystä organisaatioiden keskinäistä toimintaa tarkastellaan yhä enemmän verkostoina ja systeemeinä. Myös korkeakoulujen ja työelämän välistä toimintaa voidaan tarkastella organisaatioiden muodostamina verkostoina, joiden kehitys tuo esiin mielenkiintoisia muutoksia toimijoiden suhteissa. Ensinnäkin lisääntyvä työelämäyhteistyö on luonut keskustelun siitä mitä kaikkea korkeakoulujen oikeastaan kuuluu tehdä. Vaikka keskustelua kolmannen tehtävän merkitysestä käydään laidasta laitaan, korostuu siinä näkemys työelämäyhteistyön kuulumisesta korkeakoulun ydintehtäväksi opetuksen ja tutkimuksen rinnalle (Ylikoski & Kivelä, 2017; Rubens, Spigarelli, Cavicchi & Rinaldi, 2017). Myös jotkin tarkastelunäkökulmat korostavat työelämäyhteistyön keskeisyyttä osana korkeakoulun toimintaa, sillä sitä voidaan tarkastella organisaatioiden välisinä *kumppanuuksina*, joilla pyritään luomaan pitkäkestoisia ja molempia hyödyttäviä yhteistyösuhteita (Billet, Ovens, Clemans & Seddon, 2007; Niemi, 2016). Toisaalta korkeakoulujen ja työelämän suhdetta voidaan tarkastella alueellisena innovaatioekosysteeminä, jossa korkeakoululla on keskeinen rooli tuottaa työmarkkinoiden käytettäväksi uutta tietotaitoa ja työvoimaa (Häggman-Laitila & Rekola, 2011). Viime vuosina korkeakoulusta johtuvia verkostoja on tarkasteltu myös oppimisen ekosysteemin näkökulmasta, jolla pyritään systeemitason tarkasteluun ja erilaisten ulottuvuuksien, kuten informaatioteknologian, huomioimiseen osana yhteistyötä (Virolainen, Heikkinen, Siklander & Laitinen-Väänänen, 2019).

Niemi (2016) puolestaan näkee ekosysteemi -käsitteen rinnakkaisena, ellei jopa synonyymina organisaatioiden väliselle kumppanuudelle. Hänen mukaansa oppimisen ekosysteemi voi toimia monella yhteiskunnan tasolla: yhteiskunnan eri instituutioiden tasolla, yhteisön tasolla ja yksilön tasolla. Keskeistä hänen mukaansa on se, että ekosysteemin eri toimijat ovat tiivistä yhteydessä toisiinsa ja että ne luovat yhteisiä prosesseja ja toimintakulttuuria. Tässä tutkimuksessa oppimisen ekosysteemi toimii viitekehyksenä, jolla kuvataan ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä ja sen eri ulottuvuuksia.

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella työelämän näkökulmaa ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn yhteistyöhön ja organisaatioiden muovautuviin

suhteisiin. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys esitetään seuraavassa kahdessa osassa, joista ensimmäisessä tarkastellaan korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön reunaehtoja ja innovaatioekosysteemin näkökulmaa. Toisessa osassa tarkastellaan yhteistyön tapoja ja toteutumista työelämän näkökulmasta. Lopuksi esitellään Lakkalan ja Lipposen verkko-oppimisen parissa kehittämä oppimisen infrastruktuurien -mallin, joka toimii tässä analyysia suuntaavana viitekehysenä (Lakkala & Lipponen, 2004). Oppimisen infrastruktuurit valikoituivat analyysia ohjaavaksi kehikoksi, koska ne sopivat tässä työssä korkeakoulun ja työelämän välisen ekosysteemimäisen toiminnan tarkasteluun. Tutkimuksessa käytetyistä termeistä huomionarvoista on se, että teoreettisessa viitekehyksessä puhutaan korkeakouluista ja tuloksissa ammattikorkeakouluista. Tämä johtuu siitä, että teoreettinen viitekehys nojaa suurilta osin kansainväliseen tutkimukseen, jossa on usein tutkimuskohteena yliopistot, kun taas tämän tutkimuksen aineisto on kerätty ammattikorkeakoulumaailmasta.

2 KORKEAKOULUT OSANA TIETOYHTEISKUN- TAA

Ammattikorkeakoulun ja työelämän suhteita on pitkään kehystänyt meneillään oleva tietoyhteiskunnan kehitys. Välimaa ja Hoffman (Välimaa & Hoffman, 2008) mukaan tietoyhteiskunnalla tarkoitetaan kehityskulkua, joka usein liitetään tieto- ja viestintäteknologian lisääntymiseen ja verkottuneeseen toimintatapaan ihmisten ja organisaatioiden välillä. Keskeisenä näitä suhteita määrittävänä elementtinä toimivat tieto ja osaaminen, ja tämän vuoksi korkeakoulut nivoutuvat monella tasolla yhteen tietoyhteiskunnan kehityksen kanssa. Korkeakoulujen roolina on toimia tietoyhteiskunnassa ja tietotaloudessa uuden tiedon, informaation, teknologian, tuotteiden ja talouden generaattoreina (Välimaa & Hoffman, 2008; Ylikoski & Kivelä, 2017).

Korkeakouluille tämä rooli tarkoittaa lisääntyviä odotuksia tuottaa ”oppi-vaan yhteiskuntaan” enemmän asiantuntijoita työelämän tarpeisiin, mutta myös itse korkeakoululaitoksen ja pedagogiikan kehittämistä yhä enemmän työelämän tarpeita palvelevaksi (Välimaa & Hoffman, 2008). Ylikoski ja Kivelä tuovat esiin, että korkeakouluilta odotetaan lisäksi alueellista yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa ja koulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan (TKI) integroimista yhteiseen toimintaan (Ylikoski & Kivelä, 2017).

Ylikosken ja Kivelän (Ylikoski & Kivelä, 2017) mukaan edellä mainitut odotukset kuvaavat yleisemminkin muutosta korkeakoulujen ja muun yhteiskunnan välisessä toiminnassa ja rooleissa. Heidän mukaansa tämän muutoksen myötä korkeakoulujen niin sanottu kolmas tehtävä, kuten alueellisen talouden kehittäminen, asettaa korkeakoulut alueellisten innovaatioekosysteemien keskiöön. Tämän tehtävän myötä työelämäyhteistyöstä on tullut yhä keskeisempi osa ammatikorkeakoulun strategista toimintaa.

2.1 Korkeakoulut ja työelämäyhteistyö

Korkeakoulujen ja työelämän välinen yhteistyö ei ole uusi asia, ja se on kuulunut korkeakoulujen ja työelämän toimintaan lähes aina. Cerychin mukaan 1980-luvulta lähtien yhteistyön määrä ja tavat ovat lisääntyneet ja yhteistyötä tehdään koulutuksen, tutkimuksen, yritystoiminnan ja hallinnon aloilla (Cerych, 1985). Viime vuosina koulutuspolitiikan keskiössä ovat olleet panostukset erityisesti työelämän ja korkeakoulujen yhteiseen tutkimus- ja kehitystoimintaan (Davey, Arno, Galan Muros, Orazbayeva & Baaken, 2018; Healy, Perkmann, Goddard & Kempton, 2014). Pavlinin (Pavlin, 2016) mukaan korkeakoulujen ja työelämän yhteistyö on noussut erityisesti Euroopassa koulutuspolitiikan keskiöön sen vuoksi, että Eurooppa on paininut pitkään nuorisotyöttömyyden, talouden kriisin ja koulutusjärjestelmän tehottomuuden kanssa. Hänen mukaansa korkeakoulun tuottamat hyödyt nähdään ratkaisuna edellä mainittuihin ongelmiin, ja tämän vuoksi poliittinen ohjaus, tuki ja suositukset työntävät korkeakouluja yhteistyöhön työelämän kanssa. Toisin sanoen, korkeakoulujen näkökulmasta yhteistyötä värittää velvollisuus, kun taas työelämän kannustimet ovat lähinnä taloudelliset. Työelämän näkökulmasta korkeakoulut ovat kannattavia kumppaneita, sillä ne tuovat työelämään uutta ja osaavaa työvoimaa, mutta myös uutta tietoa tutkimus- ja kehitystoiminnan kautta (Davey ym., 2018). Korkeakoulujen ja työelämän organisaatioilla on useita syitä tehdä osallistua yhteiseen toimintaan, mutta työelämän näkökulmasta usein tärkein motiivi osallistua on tiedon siirosta hyötyminen (Healy ym., 2014).

Korkeakoulujen näkökulmasta yhteistyö liittyy pitkälti korkeakouluun kohdistuvien odotusten ja velvoitteiden täyttämiseen, mutta myös kannattavuuden parantamiseen. Healyn ja kollegoiden (Healy ym., 2014) mukaan korkeakoulut kohtaavat monia haasteita toteuttaa yhteistyötä ja sitä jarruttavat haasteet ovat monitahoisia. Kansallisella tasolla yhteistyön kehittämistä estävät aluekehityksen koordinoinnin puute, korkeakoulujen autonomian puute ja riittämättömät kannusteet yhteistyöhön. Alueellisesti yhteistyötä haittaavat puolestaan heikko johtajuus, organisaatioiden välinen kilpailu ja korkeakoulujen ulosjättä-

minen eri toimijoiden välisestä strategisesta työstä. Korkeakoulujen sisäisiä esteitä puolestaan voivat olla riittämätön johtajuus, ristiriita alueellisen osallistumisen ja korkeakoulun omien tavoitteiden kanssa sekä puuttuvat kannustimet toimia (Healy ym., 2014). Haasteista huolimatta korkeakoulut panostavat työelämäyhteistyöhön ja Daveyn ja kollegoiden (2018) mukaan erityisesti korkeakoulujen johtajat näkevät, että yhteistyö vaikuttaa positiivisesti korkeakoulun maineeseen ja koulutuksen laatuun, sekä tarjoaa korkeakoululle näkökulmia työelämään. Tämän lisäksi korkeakoulujohtajat näkevät mahdollisuuden lisärahoitukseen ja korkeakoulun yhteiskunnallisen tehtävän toteutumiseen. Huomattavaa on myös se, että Suomessa pääosa ammattikorkeakoulun rahoituksesta tulee opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoitusmallin perusteella, jossa yksi rahoitusta määrittävä elementti on ”valmistuneet työlliset” (Opetus- ja kulttuuriministeriö, s. 48, 2018). Tämä luo ammattikorkeakouluille selkeän perusteen ja kannustimen luoda suhteita elinkeinoelämään opiskelijoiden työllistymisen parantamiseksi.

Työelämäyhteistyö ei ole kuitenkaan vain arkista toimintaa, vaan korkeakouluun kohdistuvat odotukset ja työelämäyhteistyön vaade muovaavat myös itse korkeakoulua. Korkeakoulun perinteisten koulutus- ja tutkimustehtävien lisäksi onkin alettu puhua yhä enemmän jo edellä mainitusta korkeakoulun kolmannesta tehtävästä, joskaan sen merkitys ei ole aivan yksiselitteinen. Pääasiassa sillä viitataan korkeakoulujen lisääntyvään yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttavuuteen (Rubens, Spigarelli, Cavicchi & Rinaldi, 2017; Vorley & Nelles, 2010). Vorley ja Nelles (2010) huomauttavat, että usein kolmannella tehtävällä viitataan korkeakoulujen asemaan toimia yhteiskuntaa ja työmarkkinoita palvelevana instituutiona ja siihen, että nämä odotukset tulevat korkeakoulun ulkopuolelta. Toisaalta myös korkeakoulut itse saattavat määritellä omia toimintojaan palveluiksi. Englantilainen yliopistoverkosto Russel Groupin tekemän tarkastelun mukaan esimerkiksi opiskelijoiden harjoittelut voidaan nähdä yhtenä kolmannen tehtävän palvelutoimintona sen sijaan, että harjoittelut nähtäisiin osana korkeakoulun koulutustehtävää (Pausits, 2015).

Korkeakoulujen kolmanteen tehtävään on suhtauduttu myös kriittisesti. Rubens ja kollegat (Rubens, Spigarelli, Cavicchi & Rinaldi, 2017) tuovat esiin, että kolmas tehtävä voidaan nähdä "akateemisena kapitalismina" ja korkeakouluorganisaatioiden siirtymänä kohti yritysmaailman toimintatapoja. Suomalaisessa korkeakoulukentässä puolestaan OKM:n rahoitus toimii vahvana ohjaavana elementtinä ja luo näin korkeakouluihin painetta keskittyä perinteisten ydintehtävien lisäksi myös kolmanteen tehtävään ja työelämäyhteistyöhön.

Korkeakoulujen ja työelämän yhteistyö ei ole vain kahden kauppa. Erityisesti valtionhallinto ja opiskelijat ovat usein keskeisiä sidosryhmiä korkeakoulun ja työelämän välisessä toiminnassa. Valtionhallinnon voidaan nähdä pyrkivän ohjaamaan korkeakouluja tuottamaan hyötyä talouteen (Jongbloed, Enders & Salerno, 2008). Opiskelijoiden näkökulmasta taasen korkeakoulun ja työelämän väliset toimivat verkostot voivat olla mahdollisuus parempaan työllistymiseen ja opintojen aikaisen työn ja opiskelun yhdistämiseen. Tilastokeskuksen mukaan yli puolet suomalaisista korkeakouluopiskelijoista käy töissä opintojen ohella ja Vanhanen-Nuutinen, Saari, Kotila ja Mäki (2018) huomauttavat, että tämä seikka tulisi huomioida paremmin työelämäyhteistyössä. Heidän mukaansa opintoja ja työelämää yhteensovittavan pedagogiikan kehittämisen tulisi olla yksi korkeakoulun kehittämiskohde. Opiskelijoiden näkökulmasta hyvin toimiva yhteistyö on keskeistä opintojen päätyttyä, sillä laadukas ja monipuolinen työelämäyhteistyö näyttää edistävän opiskelijoiden työllistymistä valmistumisen jälkeen (Pavlin, 2013).

Työelämän näkökulmaa korkeakoulun kanssa tehtyyn yhteistyöhön tarkastellaan usein organisaatiossa ilmenevien motiivien, hyötyjen tai havaittujen haittojen kautta (Davey ym., 2017; Pavlin 2016). Daveyn ja kollegoiden (2018) Euroopan laajuisessa tutkimuksessa työelämän motiiveina olivat erityisesti parantunut pääsy erilaiseen tutkimusrahoitukseen, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tulosten hyödyntäminen työelämässä ja yrityksen innovaatiokyvyn parantaminen, yhteiskuntavastuu sekä parantunut maine ja osaavien työntekijöiden rekrytointi. Yhteistyötä haittaaviksi tekijöiksi työelämän organisaatiot puolestaan ilmoittivat erilaiset yrityskulttuurit, yhteistyön rahoituksen vähyys sekä henkilöstön

osaamisen puutteen (Davey, ym., 2018). Pavlin (2016) puolestaan tiivistää tutkimuksessaan kahden Euroopan laajuisen tutkimusprojektin tuloksia ja tuo esiin, että onnistuneen korkeakouluyhteistyön kannalta tärkeimmät tekijä ovat toimijoiden keskinäinen luottamus ja sitoutuminen sekä jaetut motiivit toiminnalle. Ammattikorkeakoulujen ja työelämän motiivit tehdä yhteistyötä ovat kuitenkin melko erilaisia ja tämän lisäksi erilaiset organisaatiokulttuurit voivat aiheuttaa kitkaa yhteiseen toimintaan (Pavlin, 2016).

Pavlin tuo esiin (Pavlin, 2016), että tietoyhteiskuntakehityksen myötä korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä on jäsennetty yhä enemmän erilaisen innovaatioekosysteemien kautta, jotka korostavat tiedon ja innovaatioiden tuotannon merkitystä toiminnan tarkoituksena. Tällöin korkeakoulun ja työelämän välinen yhteistyö ei jäsenny vain toimintojen kautta, vaan toimintaa voidaan tarkastella organisaatioiden muodostamana innovaatioekosysteeminä tai vaikkapa organisaatioiden muodostamina yhteiseen hyötyyn tähtäävinä strategisina kumppanuuksina (mm. Reichert, 2019; Billett, 2008).

Yksi tunnetuimmista korkeakoulun ja työelämän, mutta myös muun yhteiskunnan, välisiä suhteita kuvaava jäsenitys on Etzkowitzin ja Leyersdorfin 1990-luvulla esittelemä Triple Helix -malli (Etzkowitz & Leydesdorff, 1995). Mallin keskeisenä ideana on, että innovaatioiden syntyä ja uuden tiedon levittämistä generoivat yhdessä korkeakoulut, työelämä ja valtion hallinto. Lahtonen ja Tokila (2014) tiivistävät Triple Helixin perusidean kahteen teemaan. Ensinnäkin Triple Helixillä kuvataan innovaatiosteen kehittymistä ja siinä olevien instituutioiden välisiä suhteita. Systemin ensimmäisessä kehitysvaiheessa valtio määrittää eri toimijoiden roolit ja ohjaa niiden vuorovaikutusta, kun taas systemin toisessa kehitysvaiheessa valtion ohjaus ei ole määräävää, vaan toimijat määrittävät itse keskinäiset suhteensa. Kolmannessa, ja toimivassa Triple Helix -vaiheessa toimijat ottavat hoitaakseen toistensa tehtäviä ja organisaatioiden rajat hämärtyvät, mikäli se parantaa innovaatiotoimintaa.

Triple Helix -mallia on kritisoitu kapeasta näkökulmasta mahdollisiin yhteistyökumppaneihin ja sitä on kehitetty Quadruple Helix -malliksi. Tässä mallissa nähdään myös kansalaiset ja järjestöt innovaatioekosysteemin sidosryhminä

(Kolehmainen, Irvine, Stewart, Karacsonyi, Szabo, Alarinta & Norberg, 2015). On kuitenkin hyvä huomata, että erilaiset innovaatiomallit, kuten edellä mainittu Triple Helix tai Quadruple Helix -malli, ovat parhaimmillaankin teoreettisia ideaalikuvauskuksia siitä, miten innovaatioekosysteemi voisi toimia.

Viime aikoina korkeakoulutuksen ja työelämän välisiä suhteita on jäsennetty ekosysteemi -käsitteellä. Reichert tarkastelee (2019) korkeakoulun ja työelämän suhteiden järjestäytymistä alueellisten innovaatioekosysteemien kautta, mikä vastaa pitkälti ajatusta Triple Helix -mallista. Hän tuo kuitenkin vahvemmin esiin se, että korkeakoulut toimivat näiden ekosysteemien tiedon tuotannon veturina ja ”pisteiden yhdistäjänä” (Reichert, 2019). Suomalaisessa keskustelussa puhutaan Virolaisen, Heikkisen, Siklanderin ja Laitisen-Väänänen (2019) mukaan *oppimisen ekosysteemeistä*, joskin tämä käsite vielä hakee jäsentynyttä merkitystään. Virolaisen ja kumppanien (2019) mukaan oppimisen ekosysteemin käsite auttaa jäsentämään ennen kaikkea koulutuksen ja työelämäyhteistyön monimuotoisuutta ja digitaalisuuden lisäämiä mahdollisuuksia monipaikkaiseen oppimiseen. Niin Reichert kuin myös Virolainen kollegoineen näkevät, että ekosysteemi -käsitteen käytön lisääntyminen voi kuvastaa muutosta, joka tapahtuu innovaatioiden tuottamisen ja kasvatuksen ja koulutuksen parissa (Reichert, 2019; Virolainen, Heikkinen, Siklander & Laitinen-Väänänen, 2019). Tässä työssä ekosysteemi ymmärretään yhdistelmänä kahta edellistä: innovaatioekosysteeminä, jossa ovat mukana ammattikorkeakoulut ja työelämä ja joiden yhteistyön lähtökohtana on alueellinen kehittäminen ja kaikille kannattavan toiminnan luominen. Toisaalta ekosysteemi nähdään myös ammattikorkeakoulun ja työelämän muodostamana oppimisen ekosysteeminä. Oppimisen ekosysteemissä ovat keskiössä opiskelijoiden oppimisen ja tiedon siirtämisen ympärille muodostuneet toimintatavat ja rakenteet, jotka tekevät opiskelijan oppimisesta myös organisaatioiden oppimista.

2.2 Tiedon siirtyminen osana yhteistyötä

Korkeakoulun ja työelämän välinen yhteistyö Triple Helix -mallissa kulminoituu usein tiedon siirtämisen ilmiöön. Korkeakoulun näkökulmasta sen vastuulla on uuden tiedon tuottaminen ja levittäminen, kun taas työelämälle uuden tiedon saaminen ja hyödyntäminen omassa toiminnassa on usein tärkein syy osallistua yhteistyöhön.

Malisen, Seppälän ja Sinervon (2015) mukaan tiedon siirtoa voidaan määrittellä kahdesta näkökulmasta. Kapean näkökulman mukaan tiedon siirto on vain korkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminnan tulosten ja innovaatioiden levittämistä ympäröivään yhteiskuntaan. Laajemman näkökulman mukaan korkeakoulun tuottama *osaaminen* tulisi nähdä osana tiedon siirtoa (Malinen, Seppälä & Sinervo, 2015). Van der Heide, Sijde ja Terlouw (2008) puolestaan määrittelevät tiedon siirtämisen: ”tietotaidon, asiantuntijuuden, taitojen ja tietojen siirtämiseksi yhdeltä toimijalta toiselle, mikä johtaa innovatiiviseen, voitolliseen tai taloudelliseen kehitykseen valtionhallinnossa, yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioissa ja yksilöissä sekä koko yhteisössä”. Tämän laajemman määritelmän valossa korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön tapoja voidaan kaikkia katsoa tiedon siirtämisen menetelminä ja tiedon siirrosta hyötyjinä kaikkia osallistujia: yksilöitä, organisaatioita ja verkostoja (Van der Heide, Sijde & Terlouw, 2008).

Tiedon ja osaamisen siirtämisellä on useita kanavia ja on hyvä huomata, että niitä lienee mahdoton erottaa yhteistyön tekemisen tavoista. Toisin sanoen, kaikessa korkeakoulun ja työelämän yhteistyössä on läsnä tiedon siirto, vain tiedon siirron virallisuus tai rakenteet vaihtelevat. Malisen, Seppälän ja Sinervon (2015, 223-226) mukaan tiedon siirron kanavina toimivat julkaisut, konferenssit, korkeakoulun ja työelämän yhteinen tutkimus, opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuus, teollisuusosoikeudet ja spin-off -yritysten syntyminen. Varga (2009) puolestaan korostaa tiedon siirtymisen väylänä formaaleja ja informaaleja henkilöstön verkostoja, teknologian välittymistä ja hyödyntämistä, organisaatioiden virallisia suhteita ja korkeakoulun tilojen hyödyntämistä.

Vaikka tiedon siirto voidaan nähdä melko konkreettisina toimenpiteitä ja tuotoksina, korostaa Hautamäki useaan otteeseen *osaamisen* keskeisyyttä tiedon siirrossa. Hautamäki on tarkastellut laajalti innovaatioekosysteemien muodostumista ja hän painottaa, että korkeakoulujen tehtävä innovaatioekosysteemissä ja siinä tapahtuvassa tiedon siirrossa on tuottaa erityisesti osaavaa akateemista työvoimaa yritysten tarpeeseen. Hänen mukaansa opiskelijoiden ja valmistuneiden osaaminen ja taidot nähdään keskeisenä innovaatiotoiminnan edellytyksenä. (kts. Hautamäki, 2008; Oksanen, Hautamäki & Pitkänen, 2011) Tämä näkökulma korostaa korkeakoulujen koulutustehtävää, ja esimerkiksi opiskelijoiden harjoitteluita, keskeisenä innovaatioekosysteemin osana TKI-toiminnan rinnalla.

Työelämän näkökulmasta opiskelijoiden harjoittelut eivät Daveyn ja kollegoiden (2018) mukaan kuitenkaan ole työelämälle erityisen tärkeä *motiivi* osallistua, ja tämä tuonee esille sen, ettei koulutuksellisesta yhteistyöstä ehkä osata hyödyntää tehokkaasti tiedon siirron väylänä. Opiskelijoiden harjoittelut voivat kuitenkin olla tehokas tiedon siirron väline. Nqueyn (2017) kyselytutkimuksessa tarkasteltiin maksullisessa koulutuksessa olevien työntekijöiden kapasiteettia siirtää uutta tietoa korkeakoulusta työpaikalle. Tutkimuksen mukaan työelämän organisaatio voi hyötyä opiskelevasta työntekijästä, mikäli opiskelija on motivoitunut opiskelemaan ja hänellä on riittävästi vapautta omassa työssään tuoda esiin oppimaansa. Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen ja Vanha-aho (2011) puolestaan toivat esiin tutkimuksessaan, että 80 % työelämän edustajista piti yhteistyötä korkeakoulun kanssa hyödyllisenä ja erityisesti opiskelijoiden rekrytointi, opiskelijoiden tuomat uudet ideat ja opiskelijoiden tuottamien opinnäytteiden ja projektien tulokset olivat hyödyllisiä. Toisaalta Nielsen ja Cappelen (2014) ovat tutkineet haastatteleamalla yhteistyöhön osallistuvia opettajia, opiskelijoita ja työelämän edustajia ja he havaitsivat, että työelämässä ei aina välttämättä tunnisteta opiskelijan työn hyötyä tai työtä ei osata hyödyntää. Heidän mukaansa opiskelijoiden ja työelämän välistä yhteistyöstä ja siitä hyötymistä voinee tehostaa, mikäli toimijoiden roolit ja osaaminen tuodaan esiin ja yhteistyön käytäntöjä kirjastetaan kaikille osapuolille.

Sen lisäksi, että tiedon siirto tapahtuu opiskelijoiden harjoitteluissa tai yksittäisissä kanavissa, ovat korkeakoulut pyrkineet luomaan erilaisia rakenteita tai laajamittaisia käytänteitä työelämän kanssa tiedon siirtämisen edistämiseksi. Tällaisia malleja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan parissa ovat tutkineet esimerkiksi Freitas, Mayer, Arnab ja Marshall (2013). Heidän mukaansa näissä korkeakoulujen ja työelämän ”hybridimalleissa” on onnistuttu luomaan rakenteita korkeakoulun ja työelämän yhteistyöhön esimerkiksi luomalla tutkijoille ja työelämänedustajille yhteisiä toimitiloja tai projekteja. Keskeistä toiminnassa on kuitenkin se, että molemmat osapuolet kykenevät hyötymään yhteisestä TKI-toiminnasta esimerkiksi kaupallisesti tai julkaisujen muodossa (Freitas, Mayer, Arnab & Marshall, 2013). Näihin hybridimalleihin usein yhdistetään lisäksi opiskelijoiden oppiminen ja koulutukseen liittyvät projektit. Tynjälä (2013) tuo esiin, että ammattikorkeakoulut ovat omaksuneet erilaisia tapoja luoda tällaisia yhteistyön rakenteita ja mainitsee esimerkiksi entisen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Learning and Competence Creating Ecosystem -mallin. Tässä mallissa yhdistyvät intensiiviset työelämäsuhteet, projektimainen työskentely, TKI-toiminnan kytkeminen opetukseen ja jatkuva kehittämistyö. Tämän tutkimuksen kannalta tiedon siirto on keskeistä sen vuoksi, että korkeakoulujen ja työelämän välinen ekosysteemimäinen toiminta ja lisääntyvä työelämäläheinen pedagogiikka nostavat koulutuksellisen yhteistyön keskeiseksi tiedon siirron tavaksi ja työelämän innovaatiokykyä parantavaksi tekijäksi.

3 YHTEISTYÖN TAVAT JA LAAJUUS

Ammattikorkeakoulujen lakisääteiseen tehtävään kuuluu alueellinen yhteistyö elinkeino- ja muun työelämän kanssa (Ammattikorkeakoululaki 932 / 2014, 4 §), mutta tämän yhteistyön sisältöä ei ole kuitenkaan määritelty laissa tarkasti. Ammattikorkeakoulukentällä onkin muodostunut useita yhteistyökanavia ja uusia

tekemisen tapoja kehitetään jatkuvasti. Työelämän näkökulmasta ammattikorkeakoulu toimii monipuolisena kumppanina, joka voi vastata työelämän organisaation erilaisiin tarpeisiin.

3.1 Yhteistyön alueet

Korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä on jäsennetty Daveyn ja kollegoiden (2018) tekemässä Euroopan laajuisessa selvityksessä, ja heidän kirjallisuuskatsauksensa perusteella koostamassa taulukossa on mukana 14 erilaista yhteisen toiminnan tapaa. Yhteistyön tavat on jaoteltu neljään eri yläkategoriaan: koulutukseen, tutkimukseen, yrittäjyyteen ja hallintoon. Taulukossa 1 on tarkennettu minkälaisia käytännön toimia edellä mainitut tavat pitävät sisällään (Davey ym., 2018). Taulukko antaa hyvän käsityksen organisaatioiden välisistä toimista, mutta toisaalta yhteistyötä on myös pyritty jäsentämään kokonaisvaltaisemmin (Häggman-Laitila & Rekola, 2011). Häggman-Laitila ja Rekola (2011) kritisoivat työelämäyhteistyön tarkastelemista siiloutuneena toimintana ja heidän mukaansa sitä tulisi tarkastella enemmänkin organisaatioiden välisenä *kumppanuutena*, joka korostaa toiminnan pitkäjänteisyyttä ja sitoutunutta toimintaa. He määrittelevät kumppanuudet kansainvälistä kirjallisuutta mukailien organisaatioiden väliseksi vapaaehtoisuudeksi, yhteiseksi kehittämiseksi, sitoutumiseksi, strategisiksi tavoitteiksi, yhteisiksi toimintaperiaatteiksi ja jaetun johtajuuden resursseiksi (Häggman-Laitila & Rekola, 2011, s. 11-13.)

Taulukko 1. Korkeakoulun ja työelämän välisen yhteistyön alueet. (Davey ym., 2018, s. 40)

Korkeakoulun ja työelämän yhteistyön alue	Yhteistyötapa
Koulutus	Opetussuunnitelman yhteissuunnittelu (työnantajat osallistuvat suunnitteluun, vierailevat luennoitsijat) Opetussuunnitelman yhteistoteutus (vierailevat luennoitsijat) Opiskelijoiden liikkuvuus (harjoittelut) Kaksoistutkinnot Elinikäisen oppimisen palvelut työelämälle
Tutkimus	Yhteinen tutkimus- ja kehittämistoiminta Työelämän konsultointi Henkilöstön liikkuvuus
Arvonluominen	Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kaupallistaminen Akateeminen yrittäjäyys Opiskelijoiden yrittäjäyys
Hallinto	Hallinto Jaetut resurssit Toimialan tuki

Suomessa korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä ovat selvittäneet kyselytutkimuksilla Stepit KOHO- projekti (Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen, Vanha-aho, 2011), Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja UBC Finland (Crazy Town Oy). Vaikka kyseessä ei ole vertaisarvioitua tutkimusta, tarjoavat näiden kyselyiden tulokset yleiskuvauksen siitä, mitä kaikkea tapahtuu suomalaisen työelämän ja ammattikorkeakoulukentän välillä. Alla olevassa taulukossa tuodaan esiin kyselyiden melko erilaiset lähtökohdat: Elinkeinoelämän keskusliiton kysely heijastaa sen jäsenyritysten näkökulmia, kun taas Stepit KOHO-projektiin

vastanneet olivat STTK:n henkilöjäseniä. UBC Finlandin taustalla toimii konsultointiyritys Crazy Town Oy, joka toteutti kyselyn opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiantona. Taulukossa 2 on koottuna kyselyiden ajankohdat ja vastaajaryhmät -ja määrät.

Taulukko 2. Suomessa tehtyjen työelämäyhteistyöhön liittyvien selvitysten taustatiedot.

TOTEUTTAJA	KOHO-PROJEKTI	EK	UBC FINLAND
AJANKOHTA	2009	2017	2018
MENETELMÄ	Kysely lähetetty jäsenliittojen ja ammattikorkeakoulujen kautta STTK:n ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille henkilöjäsenille	Kysely noin 3000:lle vähintään 10 hengen EK: jäsenyritykselle	Kysely ja työpaja Tampereen, Kuopion ja Kotkan seudun yrityksille
VASTAAJAT	5373 henkilöjäsentä, joista suuri osa julkiselta ja yksityiseltä sektorilta	338 yritystä	207 yritystä

Näissä suomalaisissa kyselyissä selvitettiin työelämän näkökulmaa tehtyyn yhteistyöhön ja kaikissa kyselyissä kysyttiin toiminnan tuottamista hyödyistä, motiiveista osallistua ja sitä, millaista yhteistyötä on tehty. EK:n kyselyssä kysyttiin, kuinka hyvin yhteistyö vastaa yrityksen tarpeisiin, kun taas KOHO-projektissa kysyttiin miten toimintaa voisi tulevaisuudessa kehittää. UBC Finland -kyselyssä on huomionarvoista se, että kysely perustuu aikaisemmin esiin tuodun Daveyn tutkimusryhmän kyselyyn.

KOHO-projektin ja EK:n mukaan yleisimmät *hyödyt* suomalaisille yrityksille olivat uuden osaamisen ja tiedon saaminen työpaikalle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnin helpottuminen. Hyödyt liittyvät läheisesti myös yritysten motiiviin tehdä yhteistyötä korkeakoulun kanssa. Daveyn ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa eurooppalaisen työelämän motiiveina olivat erityisesti parantu-

nut pääsy erilaiseen tutkimusrahoitukseen, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tulosten hyödyntäminen työelämässä ja yrityksen innovaatiokyvyn parantaminen, yhteiskuntavastuu sekä parantunut maine ja osaavien työntekijöiden rekrytointi (Davey ym., 2018). UBC Finland puolestaan tuo esiin, että suomalaisille yrityksille tärkein motiivi osallistua on uusien osaajien rekrytointi, kun taas rahoituksen hankkiminen ei ollut erityisen tärkeä motiivi (Jääskö, Korpela, Laaksonen, Pienonen, Davey & Meerman, 2018.) Yhteistyön esteet taasen olivat moninaisempia. KOHO-projektissa yhteistyön esteiksi mainittiin yrityksen resurssipula, ammattikorkeakoulun toiminnan eritahtisuus, tyytymättömyys tai epäonnistumiset ja tyytymättömyys koulutuksen tasoon, kun taas EK:n vastaajat olivat tyytymättömiä korkeakoulujen hallinnon edustukseen ja yhteisiin TKI-hankkeisiin. UBC Finlandin teettämän kyselyn mukaan suurin yritysten tunnistama este toiminnalle oli se, ettei korkeakoulu ole yhteydessä yritykseen tai sillä ei ole tietoa yrityksen tarpeista. Kyselyiden tuloksista ilmenee, että aloite korkeakoulun ja työelämän väliseen yhteistyöhön vaihtelee.

Korkeakoulujen ja työelämän välisen dynamiikan tunnistaminen on kuitenkin tärkeää, sillä yhteistyötä tehdään hyvin laajasti. Pääasiassa voidaan todeta, että kaikki korkeakoulut tekevät jonkinlaista työelämäyhteistyötä, kun taas työelämän puolelta yhteistyöhön osallistuvien organisaatioiden määrä vaihtelee. Yksi keskeinen tekijä yhteistyön mahdollistajana on alueellisuus. Useissa tutkimuksissa on tuotu esiin, että fyysisesti ja alueellisesti lähekkäin toimivien organisaatioiden on helpompaa toimia yhdessä ja muodostaa verkostoja tai ekosysteemejä (kts. Jongbloed, Enders & Salerno 2008; Ylikoski & Kivelä; 2017.) Yhteistyöhön näyttää kuitenkin osallistuvan tietynlaisia työelämän organisaatiota ja Daveyn ja kollegoiden tutkimuksessa (2018) nousee esiin, että eurooppalaisessa kontekstissa korkeakoulut työskentelevät eniten suurien ja keskisuurien yritysten kanssa, jotka toimivat samalla fyysisellä alueella. UBC Finland raportissa puolestaan suurin osa vastanneista yrityksistä oli pieniä yrityksiä (henkilöstöä alle 50) ja tässä raportissa pienistä ja keskisuurista yrityksistä yli 60 % ilmoitti tehneensä yhteistyötä korkeakoulun kanssa. KOHO-projektissa ja EK:n kyse-

lyssä puolestaan yli 70 % vastanneista kertoi osallistuneensa yhteistyöhön. Selvitysten perusteella näyttää siltä, että Suomessa työelämäyhteistyötä tehdään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kanssa. Yrityksen näyttävät olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä yhteistyöhön sillä, UBC Finland kyselyssä 40 % prosenttia kehui yhteistä toimintaa ja yhteensä yli 90 % arvio yhteistyön pysyvän samana tai lisääntyvän tulevaisuudessa, kun taas eurooppalaisessa kontekstissa 99% vastaajista uskoo ylläpitävänsä tai lisäävänsä toimintaa korkeakoulun kanssa (Jääskö ym., 2018; Davey ym., 2018).

3.2 Opiskelijoiden työharjoittelut toiminnan keskiössä

Työharjoittelut ovat yleisin, ja työnantajien suosima yhteistyön muoto (Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen & Vanha-aho 2011; Pavlin, 2016). Vuosina 2004-2006 toteutettu amk-harjoitteluiden kehittämishanke ”Harjoittelusta AMK-opintojen kuningas” loppuraportissa korostettiin harjoittelua opiskelijan ammatillisen kasvun välineenä, mutta samalla se nähtiin instrumenttina, jolla voidaan kehittää yhteistyöstä opetuksen ja työelämän välillä (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, 2007.) Toisaalta työharjoitteluita on kehitetty TKI-toimintaa tukeviksi. Turun ammattikorkeakoulussa vuonna 2010 tehdyn selvityksen myötä pyrittiin löytämään keinoja integroida harjoittelu ja opinnäytetyö, jotta ne palvelisivat paremmin ammattikorkeakoulun työelämäsuhteita ja opiskelijan oppimista (Hyrkkänen, 2011.)

Vaikka yhteistyön muodot ovat näennäisesti pysyneet samoina, on hyvä huomata, että korkeakoulujen ja työelämän yhteydet ovat jatkuvasti muutoksessa. Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen ja Vanha-aho (2011, s. 31) tuovat esiin, että eri toimialoilla hyödynnetään korkeakoulujen tarjoamia resursseja eri tavoin. Sosiaali- ja terveystieteillä opiskelijat tekevät pääasiassa harjoitteluita, kun taas teollisuuden alalla työelämän edustajat teettävät eniten projektitöitä. Toisaalta korkeakoulujen ja työelämän välille muodostuu uusia trendejä ja tekemisen tapoja pedagogiikan kehittymisen yhteydessä. Rautkorpi (2014, s. 134) nostaa

esiin esimerkiksi innovaatiolaboratoriot, joiden tarkoituksena on tuoda työelämä ja opiskelijat yhteen autenttisen kehittämistyön äärelle. Tällaiset innovaatioalustat mahdollistavat työelämälle uudenlaisen, koulutuksellista yhteistyötä ja innovaatiotoimintaa yhdistelevän, mahdollisuuden työskennellä ammattikorkeakoulun kanssa.

Vaikka perinteiset opiskelijoiden suorittamat työharjoittelut ovat yleisin ja kehittyneimmäksi yhteistyön tavaksi muodostunut toimintatapa, suhtautuvat työntekijät harjoitteluihin hyvin eri tavoin. Virolainen ja Stenström (2013) jakoivat työnantajat erilaisiin ryhmiin perustuen työnantajien lähtökohtiin. *Työllistymisen tärkeyttä* korosti yksityinen sektori, joka hyötyi harjoitteluista lähinnä kii-reavun muodossa ja helpottuneena rekrytointina. Julkisella puolella terveydenhuollossa korostui *yhteistyön kehittämisen lähtökohta*, joka tunnusti harjoitteluiden tärkeyden ja niiden merkityksen työyhteisön kehittämisen kannalta. Suuri osa työnantajista kuitenkin lukeutui ryhmään, jolla oli *useita tavoitteita* harjoittelulle. He kokivat hyötyvänsä harjoittelusta monella eri tavalla kuten työmenetelmien kehittymisenä ja uusina ideoina. Pienin ryhmä olivat *oman työn kehittämisestä kiinnostuneet* työnantajat. He korostivat uusien näkökulmien ja työn kehittämisen tärkeyttä, mutta eivät pitäneet rekrytointeja tai uusimman tiedon saamista erityisen tärkeänä. (Virolainen & Stenström, 2013).

Työelämän organisaatio saattaa näyttäytyä melko passiivisena osapuolena erityisesti opiskelijoiden harjoitteluiden suhteen. Kaminskiene (2012) tutki kyselytutkimuksella liettualaisilta työnantajilta heidän käsitystään hyvästä opiskelijaharjoittelusta. Hänen tutkimuksensa mukaan työelämän edustajat kaipasivat pääasiassa osaavaa työvoimaa eivätkä työnantajat pitäneet erityisen tärkeänä harjoitteluiden tulosten jakamista. Työnantajat kertoivat myös olevansa melko passiivisia harjoittelijoiden rekrytoinnissa. Toisaalta useissa tutkimuksissa on tullut esiin, että työnantajat pitävät tärkeänä opiskelijoiden harjoittelua mahdollisena rekrytoinnin kanavana ja että osaavien tekijöiden houkuttelemisen yritykseen on usein motiivi osallistua (kts. Davey ym. 2018; Jääskö ym. 2018; Heikinheimo, 2017; Laitinen-Väänänen, Virolainen & Stenström, 2013; Vanhanen-Nuu-

minen & Vanha-Aho 2011.) Kaiken kaikkiaan Davey ja kollegat (2018) huomauttavat, että opiskelijoiden rekrytointiin ja työllistyvyyteen liittyvät kysymykset ovat yhä enemmän läsnä korkeakoulujen ja työelämän välisessä yhteisessä toiminnassa. Toisin kuin aikaisemmassa tutkimuksessa, tässä työssä ja aineistossa korostuu organisaatioiden yhteistyön tuottaman hyödyn tärkeys yleensä.

3.3 Työelämän näkökulman tarkastelu oppimisen infrastruktuurien jäsenyyksien avulla

Työelämän ja ammattikorkeakoulun välisen toiminnan voidaan katsoa muodostavan eräänlaisen innovaatioekosysteemin, jossa muodostuu erilaisia toimintatapoja ja rakenteita koulutuksellisen yhteistyön ympärille. Nämä toimintatavat ja rakenteet ovat usein päällekkäisiä, ja niitä voi olla vaikea erottaa toisistaan. Näiden toimintatapojen ja rakenteiden tarkastelemisen lähtökohdaksi valitsin Lakkalan ja Lipposen (2004) kehittämän oppimisen infrastruktuureja koskevan kuvauksen.

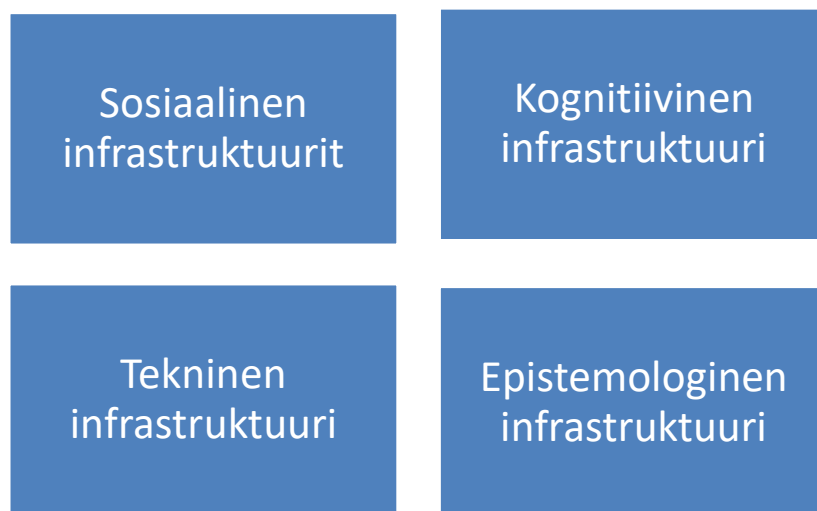
Lakkala ja Lipponen (2004) ovat kehittäneet oppimisen infrastruktuurien jäsenyyttä verkko-oppimisen ohjaamista käsittelevässä tutkimuksessaan. Heidän mukaansa verkko-opetuksen tutkimuksen parissa oli kiinnitetty paljon huomiota oppimisen ohjaamisen vuorovaikutukseen, mutta he huomauttavat, että verkkoympäristö tarjoaa paljon monipuolisemman oppimisympäristön. He näkevät, että verkko-opiskelijan oppimiseen vaikuttavat muut elementit kuten opetusprosessin strukturointi, käytetyt välineet, opettajan ohjaus ja kanssaoppijoiden toiminta. Nämä elementit luovat Lakkalan ja Lipposen (2004) mukaan oppimisen perusrakenteet, jotka ohjaavat opiskelijan oppimista ja työskentelyä ja nämä rakenteet huomioimalla voidaan vaikuttaa opiskelijan oppimiseen tietoisemmin. Toisin sanoen Lakkalan ja Lipposen (2004) mallissa on lähtökohtana kokonaisvaltainen oppimisenprosessin jäsentäminen.

Infrastruktuurin käsite on Lakkalan ja Lipposen (2004) mielestä hyödyllinen apuväline oppimisen tarkastelussa, sillä se mahdollistaa erilaisten toisistaan

riippuvien ja päällekkäisten rakenteiden esille tuomisen. Esimerkkinä he mainitsevat sen, miten verkko-oppimisympäristön tekninen toteutus vaikuttaa pedagogisiin valintoihin. He huomauttavat, että infrastruktuurien tunnistaminen helpottaa olemassa olevien toimintojen ja rakenteiden kehittämistä. Heidän mallissaan oppimisen infrastruktuuri kokonaisuutena muodostuu neljästä päällekkäisestä ulottuvuudesta: teknisestä-, epistemologisesta-, kognitiivisesta- ja sosiaalisesta infrastruktuurista. Teknisellä infrastruktuurilla he viittaavat oppimisen prosessissa käytössä olevaan teknologiaan ja sen käyttötapoihin. Sosiaalisella infrastruktuurilla puolestaan tarkoitetaan oppijoiden yhteisöllistä työskentelyä edistäviä tai rajoittavia tavoitteita, toimintatapoja, tekemisen mielekkyyttä tavoitteiden kannalta, yhteistyön toiminnan organisoinnin systemaattisuutta, työskentelyprosessien jakamista ja avoimuutta sekä verkko-opiskelun ja kasvotusten tapahtuvan oppimisen integroimista. Tehtyjä pedagogisia ratkaisuja ja käsitystä tiedosta voidaan sen sijaan tarkastella epistemologisen infrastruktuurin avulla. Näiden lisäksi kehykseen kuuluu kognitiivinen infrastruktuuri, jolla tarkoitetaan sitä, millaisia ajattelun taitoja rakenteet edellyttävät tai tukevat. Kognitiivisella infrastruktuurilla voidaan tarkastella tehtävien haasteellisuutta, käytettyjä työskentelystrategioita ja mitä työkaluja ajattelun avuksi teknologia tarjoaa. Lakkala ja Lipponen painottavat, että nämä infrastruktuurit ovat osittain päällekkäisiä, mutta siitä huolimatta ne kuvaavat hyvin opetukseen vaikuttavia eri dimensioita verkko-opetuksessa (Lakkala & Lipponen, 2004).

Heinilä ja Ranne (2012) ovat puolestaan soveltaneet ja kehittäneet oppimisen infrastruktuuria erilaisessa ympäristössä. He tarkastelivat tutkivan oppimisen kehittämistä osana opettajaopiskelijoiden ohjausosaamista ja tässä tarkastelussa oppimisen infrastruktuuri toimi työkaluna tutkivan oppimisen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Heidän näkemyksensä mukaan infrastruktuurien kautta *"tavoitellaan oppimisen toimintaympäristöä laajempaa ja dynaamisempaa näkemystä oppimiseen vaikuttavien tekijöiden kokonaisuudesta ja vuorovaikutuksesta"*. Kehittämistyön tuloksena he korostavat sosiaalisen- ja kognitiivisen infrastruktuurin merkitystä tutkivassa oppimisessa ja opettajan vastuuta näiden infrastruktuurien ra-

kentäjänä ja välittäjänä. Toisaalta he huomauttavat, että oppimisen infrastruktuurien luominen ja hyödyntäminen on myös kollektiivista, ja että näiden infrastruktuurien luomiseen tulisi osallistua koko koulutusyhteisö (Heinilä & Ranne, 2012). Kuvio 1. on kuvattu oppimisen infrastruktuurit (mukaillen Lakkala ja Lipponen, 2004)

Kuvio 1. Oppimisen infrastruktuurit (mukaillen Lakkala & Lipponen, 2004)

Oppimisen infrastruktuurien kehys valikoitui aineiston analyysia tukevaksi työkaluksi, koska se mahdollistaa ammattikorkeakoulun ja työelämän välisen yhteistyön monitahoisen tarkastelun. Lakkala ja Lipponen (2004) ovat määritelleet eri infrastruktuurien sisällöt melko tarkasti, mikä olisi mahdollistanut aineiston teoriasidonnaisen analyysin. Tässä työssä kuitenkin käytettiin oppimisen infrastruktuureja analyysin lähtökohtana siten, että infrastruktuurien ulottuvuuksien ja sisältöjen *ideaa* hyödynnettiin lähtöajatuksena. Näin saatoin yhden infrastruktuurin avulla analysoida aineistosta esimerkiksi teknologiaan liittyviä käytännön toimia, mutta myös teknologian käytölle annettuja merkityksiä.

Koska oppimisen infrastruktuuri on alun perin kehitelty verkossa tapahtuvan oppimisen tarkasteluun, jouduin soveltamaan ja tarkentamaan analyysin

edetessä sitä, mitä kaikkea infrastruktuurit voisivat tarkoittaa tarkasteltaessa työelämäyhteistyötä Teknisen infrastruktuurin sisältöä en muuttanut, vaan se muokaili alkuperäisen sisällön ideaa. Toisaalta sosiaalista, kognitiivista ja epistemologista infrastruktuuria jouduin soveltamaan ja pohtimaan, mitä ne tarkoittavat ammattikorkeakoulun ja työelämän välisessä yhteistyössä. Lopulta infrastruktuurien idean tulkinta tarkentui siten, että sosiaaliseen infrastruktuuriin tulkitsin kuuluviksi yksilöiden teot ja verkostot, ja kognitiiviseen infrastruktuuriin yhteistyössä tapahtuvan oppimisen ja tiedon siirtymisen. Epistemologinen infrastruktuuri puolestaan osoittautui haastavaksi analyysikehikoksi. Aluksi pyrin etsimään aineistosta ilmaisuja, jotka kuvaisivat yhteistyön merkitystä työelämän edustajille, mutta lopulta en saanut muodostettua tähän analyysikehikkoon johdonmukaisia teemoja. Tämän vuoksi jätin epistemologisen infrastruktuurin pois lopullisesta analyysistä. Kuten Lakkala ja Lipponen (2004) sekä Heinilä ja Ranne (2012) korostavat, on oppimisen infrastruktuuri melko dynaaminen työkalu, ja että usein eri infrastruktuurit saattavat olla päällekkäisiä.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusongelma

Työelämän ja ammattikorkeakoulun suhteita kuvataan yhä enemmän erilaisten ekosysteemi -mallien avulla, joissa yhteistyö kuvataan monitahoiseksi verkostoissa tapahtuvaksi toiminnaksi. Tutkimuksen viitekehyksessä työelämän ja ammattikorkeakoulun välinen yhteistyö jäsennetään osaksi innovaatioekosysteemi -mallin toimintaa (ns. Triple Helix ks. esim. Etzkowitz & Leydesdorf, 1995). Mallin mukaisesti toiminta nähdään toteutuvan verkostossa, jossa keskeistä on tiedon siirtäminen ja toimijoita hyödyttävän yhteistyön rakentuminen. Tutkimuksessa halutaan selvittää, mitkä ovat työelämän edustajien näkökulmasta keskeisiä yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä työelämän ja ammattikorkeakoulun koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemissä. Näitä tekijöitä tarkastellaan kahden tutkimuskysymyksen kautta.

- 1) Miten koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi rakentuu työelämän edustajien näkökulmasta?
- 2) Millaisia odotuksia työelämän edustajilla on ekosysteemissä tehdylle yhteistyölle?

4.2 Tutkimuskohde ja lähestymistapa

Tämän tutkimuksen lähestymistavaksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska tavoitteena on laadulliselle tutkimukselle tyypillinen lähtöasetelma: lisätä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen menetelmiin lukeutuu *temaattinen analyysi*, joka on Braunin ja Clarken (2006) mukaan yleisesti käytetty,

mutta alitunnustettu analyysitapa. Valitsin temaattisen analyysin sen vuoksi, koska korkeakoulujen ja työelämän välisestä yhteistyöstä tiedetään ennestään melko paljon, mutta halusin tutkimuksessa antaa mahdollisuuden myös uusien näkökulmien esiin tulemiselle. Temaattinen analyysi mahdollistaa Braunin ja Clarken mukaan hyvinkin joustavan ja monitahoisen aineiston analysoinnin.

Braun ja Clarke painottavat (2006), että temaattisessa analyysissä tutkijan tulee tehdä näkyväksi tutkijan epistemologiset käsitykset ja pohtia useita erilaisia tutkimuksen toteutukseen liittyviä kysymyksiä. Vaikka heidän mukaansa temaattinen analyysi on usein joko essentialistista tai realistisesti painottunutta, voi temaattisen analyysin tiedonkäsitys olla kontekstuaalista. Tämä näkökulma ottaa huomioon merkitysten luomisen, mutta lisäksi ympäröivän todellisuuden ja sen rakenteet. Koska tämä tutkimus tarkastelee ilmiötä, joka on osaltaan konkreettisia käytäntöjä, mutta samalla näihin käytäntöihin liittyviä merkityksiä ja käsityksiä, on tämän tutkimuksen tiedonkäsitys kontekstuaalinen. (Braun & Clarke, 2006)

Braunin ja Clarkin (2006) mukaan tutkijan tulee pohtia tutkimuksen osalta: mikä on teema, tehdäänkö analyysia semanttisella vai latentilla tasolla ja onko analyysi induktiivista vai teoreettista. Braunin ja Clarken (2006) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että semanttisella tasolla aineistosta luetaan asiat niin kuin ne ovat ilmaistu ja latentilla tasolla puolestaan tarkastellaan aineistossa ilmaistuja merkityksiä ja ideoita. Aineistoa tarkasteltiin analyysin myötä molemmilla tasoilla. Tämän lisäksi he kehottavat tuomaan esiin, miten dataa kuvataan ja onko tutkimuksella tutkimuskysymys tai yleisluontoinen tehtävä.

Braunin ja Clarken (2006) mukaan toimivalle teemalle tyypillistä on sen keskeisyys suhteessa tutkimuskysymykseen ja että se muodostuu aineistossa toistuvasta merkitysrakenteesta. Heidän mukaansa teeman "koko" ei ole ratkaiseva sen merkityksellisyyden kannalta. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 107) puolestaan korostavat samanlaisuuden tai erilaisuuden tarkastelua pelkistetyn aineiston koodaamisessa. Tässä työssä teemojen muodostaminen alkoi samankaltaisuuden ja erilaisuuden tarkastelusta, kuitenkin siten, että analyysissä oli tilaa yksittäisille

huomioille. Samankaltaisuudella etsin aineistosta teoreettisen viitekehyksen mukaisia ilmauksia yhteistyöstä, mutta erilaisuutta etsiessäni pyrin löytämään sellaisia asioita, jotka ehkä poikkesivat aineiston yleisestä eetoksesta. Braunin ja Clarken (2006) näkemystä mukaillen, saatoin nostaa yksittäisiä esiintuotuja asioita teemoiksi, kunhan ne toivat esiin jotain keskeistä suhteessa tutkimustehtävään.

4.3 eAmk-hanke, osallistujat ja aineiston keruu

Tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty vuosina 2017-2019 valtakunnallisessa eAmk -hankkeessa, jonka tavoitteena on lisätä ammattikorkeakoulujen digitaalista opintotarjontaa ja kehittää työelämäpedagogiikkaa. Hankkeen yhtenä toimenpiteenä oli tutkia työelämälähtöisiä oppimisen ekosysteemejä. eAmk-hankkeen ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkijat tekivät ammattikorkeakouluille ilmiantopyynnön hyvistä työelämäläheisistä oppimisen ekosysteemeistä ja toteutuneiden ilmiantojen myötä tavoitettiin työelämän edustajia, jotka olivat edustaneet omaa työpaikkaansa ammattikorkeakoulun kanssa tehdyssä yhteistyössä. Näitä työelämän edustajia haastattelivat Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkijat ja eAmk-hankkeen toimijat. Kaiken kaikkiaan tutkimushaastatteluun osallistui 17 työelämän edustajaa kevään 2019 aikana ja haastateltavat olivat eri puolilta Suomea. Työelämän edustajat olivat yksityiseltä tai julkiselta sektorilta ja he toimivat hyvin eri tasoissa tehtävissä omassa organisaatiossaan.

Valmiiden haastatteluiden lisäksi tein kaksi täydentävää haastattelua kevään 2019 aika ja käytin hankkeessa laadittua valmista haastattelurunkoa. Haastatteluissa minulla oli mahdollisuus tarkentaa oman tutkimustehtäväni kannalta keskeisiä asioita. Kaiken kaikkiaan tämän aineisto koostuu 19 haastattelusta, jotka kaikki litteroitiin ulkopuolisella palveluntarjoajalla. Yhteensä niistä kertyi 214 sivua litteroitua aineistoa.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina temahaastatteluina. Haastattelurungon teemojen taustalla on useita erilaisia kasvatustieteelliseen kenttään

liittyviä teorioita kuten Päivi Tynjälän integratiivisen pedagogiikan malli (2011), Hannu Heikkisen ja Stephen Kemminsin (2012) käytäntöjen ekologiaan. Näiden lisäksi haastattelurungossa on mukana Anne Virtasen tutkimus liittyen geneerisiin taitoihin (Virtanen & Tynjälä, 2018) ja Maarit Virolaisen tutkima konnektiivinen oppimisen ja tiedon rekontekstualisoinnin malli (Virolainen, Stenström & Kantola, 2011; Evans, Guile, Harris & Allan, 2010).

4.4 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä ammattikorkeakoulun ja työelämän välisestä yhteistyöstä ekosysteemissä. Tutkimuskohteen moninaisuuden ja tutkimuksen tavoitteen vuoksi valitsin aineiston analyysitavaksi teoriaohjaavan analyysin. Teoriaohjaavassa analyysissä voi Tuomen ja Sarajärven (2018, 109) mukaan näkyä kytkennät teoreettiseen viitekehykseen, mutta analyysi ei perustu suoraan teoriaan. Tuomen ja Sarajärven (2018, 122) mukaan teoriaohjaavassa analyysissä aineiston analyysia ohjaa aineistosta valittu analyysiyksikkö ja tässä työssä pääsin näiden analyysiyksiköiden jäljille oppimisen infrastruktuurien mallien avulla. Toki teoreettinen viitekehys ja aiempi tutustuminen aihepiiriin vaikuttivat analyysin kulkuun. Siitä huolimatta, että aineiston analyysia tuki aikaisempi tieto ja oppimisen infrastruktuurien malli, ovat teemat muodostettu aineistolähtöisesti.

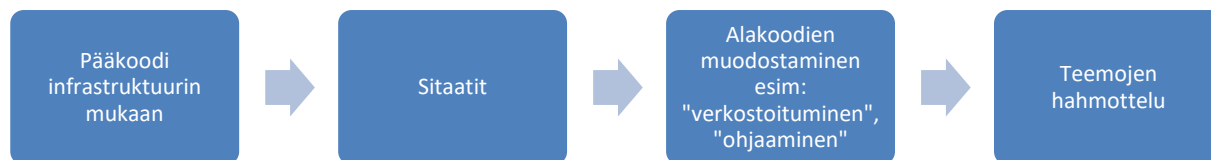
Valitsin oppimisen infrastruktuurien mallin analyysin avuksi, koska yksittäiset infrastruktuurit tarjosivat mielestäni mielenkiintoisia lähtökohtia tai näkökulmia aineiston analyysiin. Vaikka valittu oppimisen infrastruktuurien malli on kehitetty korkeakoulun ja työelämän välisen toiminnan tematiikan ulkopuolella, näin mallin olevan riittävän joustava sovellettavaksi yhteistyön tarkasteluun. Erittäin malli soveltui digitaalisuuden ja digitaalisten ratkaisujen analysoimiseen, sillä se mahdollisti päällekkäisten yhteistyössä esiin tulevien ilmiöiden huomiointien.

4.4.1 Analyysin kulku

Temaattisen analyysin vaiheet jaetaan kuuteen vaiheeseen (Braun & Clarke, 2006) Braunin ja Clarken mukaan ensimmäisessä vaiheessa aloitetaan tutustumalla aineistoon lukemalla data läpi ilman koodaamista. Tässä vaiheessa on tarkoituksena kirjoittaa ylös muistiinpanoja ja ideoita. Aloitin aineistoon tutustumisen lukemalla läpi haastattelurungon ja silmäilemällä aineiston läpi. Tämän jälkeen luin aineiston läpi kerran sellaisenaan ja toisella lukukerralla tein yksittäisiä muistiinpanoja tai havaintoja aineistosta. Aineistoon tutustumisen jälkeen Braunin ja Clarken (2006) mukaan seuraa alustavien koodien luominen ja tavoitteena on tunnistaa aineistosta mielenkiintoisia osuuksia. Tässä vaiheessa siirsin aineiston Atlas.ti -analyysiohjelmaan. Muodostin analyysia ohjaavat neljä pääkoodia oppimisen infrastruktuureja mukailen: teknologia, epistemologia, sosiaalinen ja kognitiivinen. Tämän luin aineiston läpi etsien pääkoodeihin sopivia ilmauksia. Pääkoodien lisäksi koodasin aineistosta muita mielenkiintoisia huomioita pääkoodien ulkopuolelta. Luin aineiston läpi semanttisella ja latentilla tasolla ja koodasin tekstiin kohtia, jossa eksplisiittisesti ilmaistaan jokin asia, mutta sen lisäksi sellaisia asioita, mitkä kertovat enemmän vastaajan antamasta merkityksestä kysytylle asialle.

Koodaamisen jälkeen Braunin ja Clarken (2006) mukaan aloitetaan teemojen hahmottelu. Tässä analyysin vaiheessa on tarkoituksena tarkastella koodattua aineistoa yleisemmällä tasolla ja tavoitteena on hahmotella eri koodeista muodostuvia mahdollisia teemoja. Aloitin hahmottelun siten, että avasin Atlas.ti -ohjelmassa pääkoodin yksi kerrallaan ja luin kaikki sen alle koodatut sitaatit. Sitaatit olivat haastatteluista poimittuja tekstikatkelmia, joissa haastateltavat puhuivat samasta aihepiiristä. Tekstikatkelmat saattoivat olla usean lauseen mittaisia ja koodasin ne siten, että katkelmassa tulee esiin kokonaisia haastateltavien esiintuomia ajatuskokonaisuuksia. Suppeimmat sitaatit olivat kahden lauseen mittaisia, kun laajimmat katkelmat olivat usean virkkeen mittaisia. Koodatuista sitaateista yhdistelin lopulta alustavia teemoja eri infrastruktuurien alle. Tässä analyysin vaiheessa infrastruktuurien päällekkäisyys tuli esiin ja useat eri teemat olisivat voineet sopia useampaan eri infrastruktuuriin. Haasteita tuotti valittu

analyysin taso, joka johti analysoimaan aineistoa eksplisiittisellä tasolla ja sen lisäksi tulkittujen ideoiden tasolla. Toistin jokaisen pääkoodin kohdalla samanlaisen analyysikierroksen, joka on kuvattu alla kuviossa 2.

Kuvio 2. Analyysin kulku ja teemojen hahmottelun prosessi.

Braunin ja Clarken (2006) mukaan teemojen tarkentaminen alkaa, kun alustavat teemat on määritetty. Heidän mukaansa tässä vaiheessa tulee käydä kaikki sitaatit läpi ja miettiä, muodostavatko sitaatit yhdenmukaisen koherentin teeman. Mikäli teema ei tunnu ”pysyvän kasassa”, tulee teeman sisäisiä koodeja ja sitaatteja tarkistaa eli poistaa tai etsiä teeman mukaisia uusia sitaatteja datasta. Toisessa vaiheessa samanlainen teeman tarkastelu tehdään suhteessa koko aineistoon, ja toimivan teeman tulisi jollain tapaa sopia koko dataan. Tässä vaiheessa koodataan uusia sitaatteja tukemaan valittua teemaa. Teemojen tarkentamisen vaiheessa arvion alateemojen yhteensopivuutta ja siitä, mistä alateemat todella kertovat ja arvioin, minkälaiseksi teema itsessään muodostuu. Tässä vaiheessa korostin enemmän teemojen erilaisuutta ja pyrin tekemään selkeitä eroja teemojen välille. Pääteemojen tarkentamisen jälkeen palasin alateemojen, eli teeman sisäisen yhtenäisyyden, pariin. Tarkistin kaikkien alateemojen koodit ja sitaatit ja kävin kertaalleen aineiston läpi koodaten alateemoja tukevia sitaatteja. Lopulta jokaisen infrastruktuurin alle muodostui teema ja alateemoja, jotka ovat esitetty tulokset -osiossa.

4.5 Laadullisen tutkimuksen eettiset ratkaisut

Laadullinen tutkimus on Tuomen ja Sarajärven (2018, 158) mukaan kokonaisuus, jonka luotettavuutta ja eettisyyttä tulee tarkastella koko tutkimusprosessin ajan.

Tämän työn eettiset valinnat kiinnittyvät pitkälti tutkimuksen käytännön toteuttamiseen ja siihen liittyviin hyvän tutkimustavan mukaisiin valintoihin. Suuri osa tutkimuksessa käytetystä aineistosta oli kerätty osana eAmk-hanketta ja hankkeen myötä tutkimusaineistolle on laadittu aineistohallintasuunnitelma ja aineisto on hankittu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Tähän tutkimukseen tehtiin kuitenkin kaksi täydentävää haastattelua Jyväskylän alueella keväällä 2019. Haastateltavat valikoitui lumipallo-otannalla siten, että otin yhteyttä ensin kahteen Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettajaan, joiden tiesin toiminaan paljon työelämän kanssa. Kerroin omasta tutkimuksestani ja pyysin näitä opettajia tiedustelemaan omilta verkostoiltaan halukkuutta haastatteluun. Kun haastateltavat olivat suostuneet, sain heidän yhteystietonsa ja sovimme haastatteluaikat. Haastateltaville lähetettiin tieto haastattelun aiheesta ja haastattelutilaisuudessa haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen haastateltavaksi. Haastatteluiden jälkeen haastattelut litteroitiin ulkopuolisella palveluntuottajalla. Aineiston jatkokäytöstä, säilyttämisestä ja tuhoamisesta vastaa Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos aineistohallintasuunnitelman mukaisesti.

5 TULOKSET

Tutkimuksessa tarkasteltiin työelämän näkökulmaa ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn koulutukselliseen yhteistyöhön. Analyyttisenä viitekehystenä toimivat oppimisen infrastruktuurien viitekehys, joiden avulla tarkasteltiin työelämän ja ammattikorkeakoulun välisten suhteiden ja toiminnan erilaisia ulottuvuuksia ja tulokset esitetään mukaillen analyttistä viitekehystä siten, että muodostetut pääteemat muodostavat luvun ja alateemat muodostavat alalukuja. Alateemat jäsentyvät tekstissä väliotsikoiden avulla.

5.1 Tulokset analyttisessä viitekehyksessä

Aineiston analyysissä tarkastelin työelämän edustajien näkemyksiä ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn yhteistyöhön teoreettisen viitekehysten avulla, ja aineistolähtöisen analyysin myötä muodostin eri tasoisia teemoja. Analyysin myötä muodostin haastatteluaineistosta kaksi pääteemaa: koulutuksellisen yhteistyön rakentuminen ja työelämän odotukset yhteistyölle. Koulutuksellisen yhteistyön rakentumisen teema kuvaa sitä, miten työelämän edustajat kertovat toimivansa yhteistyössä ja miten yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa rakentuu. Työelämän odotukset -teema puolestaan kuvaa sitä, minkälaisia odotuksia työelämän edustajilla on yhteistyölle. Taulukossa 3 kuvaan aineiston analyysin myötä muodostamiani ylä-, pää- ja alateemojen suhteita. Analyysi eteni siten, että analyysin alussa muodostin useita alateemoja. Tämän jälkeen etsin alateemoja yhdistäviä tekijöitä, ja mikäli alateemat muodostivat yhtenäisen kokonaisuuden, muodostin niitä yhdistävän yläteeman. Jatkoisin samoin yläteemojen kanssa, ja etsin yhdistäviä tekijöitä. Yläteemoille ”yhteistyön digitaaliset välineet” ja ”yhteistyön rakentuminen” yläteemoille muodostui kokonaisuutta kuvaava ”koulutuksellisen yhteistyön rakentaminen” teema. Työelämän odotukset -pääteema puolestaan muodostin ”korkeakoulun perinteinen tehtävä” ja ”yhteistyöstä hyötyminen” yläteemoista.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla halusin tarkastella mitkä tekijät vaikuttavat yhteistyön muodostumiseen koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemeissä. Koulutuksellisen yhteistyön toimintaympäristö -teema avaa näkökulmia tähän tutkimuskysymykseen, kun taas toinen pääteema ”työelämän odotukset yhteistyölle” vastaa toiseen tutkimuskysymykseen siitä, minkälaisia odotuksia työelämällä on yhteistyölle.

Taulukko 3. Aineiston analyysin myötä muodostetut pää- ylä- ja alateemat

Pääteema	Yläteema	Alateemat
Koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi	Yhteistyön digitaaliset välineet	Digitaaliset välineet toimijoiden yhteistyössä
		Digitaalisuuden kehittäminen yhteistyössä
	Yhteistyön rakentuminen	Yhteistyön satunnaisuus kehittämisen esteenä
		Yhteiset toiminnot yhteistyön tukena
		Yhteistyön laajeneminen verkostoihin
	Työelämän odotukset yhteistyölle ekosysteemeissä	Korkeakoulun perinteinen tehtävä
Tiedon tuottajan rooli		
Korkeakoulu aktiivisena toimijana		

Pääteema	Yläteema	Alateemat
	Yhteistyöstä hyötyminen	Koulutuksellisen yhteistyön tuottama hyöty
		Projektiyhteistyön tuottama hyöty
		Yhteistyöhön aktivoituva työelämä

5.2 Koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi

Tässä luvussa esitän pääteemaan ”koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi” kuuluvat yläteemat ja alateemat. Kuvaan teemojen sisältöä yleisesti ja sitä, millaisia kokonaisuuksia teemat muodostavat. Tämän lisäksi kuvaan pääteemaa yleisemmällä tasolla.

Pääteema ”koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi” kuvaa pitkälti sitä, millä tavoin työelämän edustajat kertoivat tekevänsä yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa ja miten yhteistyö rakentuu. Pääteema muodostui kahdesta yläteemasta: yhteistyön digitaaliset välineet ja yhteistyön rakentuminen. Teemassa yhteistyön digitaaliset välineet työelämän edustajat kuvaavat sitä, millä tavoin digitaalisuus ja erilaiset digitaaliset ratkaisut ovat osana yhteistyötä. Teema jakautuu kahteen alateemaan: digitaaliset välineet toimijoiden yhteistyössä ja digitaalisuuden kehittäminen yhteistyössä. Toisessa yläteemassa, yhteistyön rakentuminen, työelämän edustajat puolestaan kertovat miten yhteistyö alkaa ja rakentuu ammattikorkeakoulun kanssa. Tämä yläteema muodostui useammasta alateemasta: yhteistyön satunnaisuus kehittymisen esteenä, yhteiset toiminnot yhteistyön tukena ja yhteistyön laajeneminen verkostoihin.

”Koulutuksellisen yhteistyön ekosysteemi” pääteemaan liittyvissä haastattelusitaateissa tulee esiin se, että yhteistyö näyttäytyy työelämän edustajien ker-

tomuksissa vielä hyvin henkilösuhteisiin nojaavana toimintana. Lisäksi haastateltavat kertovat, ettei toimintaa tueta erityisen paljon erilaisilla tietoteknisillä ratkaisuilla, vaikka nykyään erilaiset projektinhallinta- ja internetalustat näyttävät olevan arkipäivää ainakin organisaatioiden sisällä. Yhteistyön rakentumisen kannalta henkilövetoisuus voidaan nähdä haasteena ja voimavarana. Toisaalta hyvin toimivat henkilösuhteet tekevät yhteistyöstä hyvin soljuvaa, kun taas puuttuvat rakenteet saattavat estää toiminnan kehittymisen. Seuraavaksi esitän tarkemmin yläteemojen ja alateemoja sisällön.

5.2.1 Yhteistyön digitaaliset välineet

Teknisellä infrastruktuurilla Lakkala ja Lipponen (2004) viittaavat teknologian käyttötapoihin ja käyttin tätä infrastruktuuria apuna ammattikorkeakoulun ja työelämän välisen teknologiavälitteisen vuorovaikutuksen tarkastelussa. Haastateltavien kertomuksissa teknologian asema tuli esille kahdella tavalla. Ensinnäkin työelämän edustajat kertoivat, millä tavoin teknologia voi edistää yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta ammattikorkeakoulun kanssa ja toiseksi, miten teknologia toimii yhteistyötä välittävänä tekijänä.

Digitaaliset välineet toimijoiden yhteistyössä

Työelämän edustajat kertoivat käyttävänsä digitaalisia välineitä pääasiassa yhteydenpitoon ja että välineet ovat monipuoliset. Digitaalisia välineitä ei kuitenkaan nähty erityisen tärkeinä toiminnan kannalta sinänsä, vaan työelämän edustajat korostivat sitä, että henkilösuhteet ovat avainasemassa eivätkä digitaaliset ratkaisua tuo lisäarvoa ainakaan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen. Alla haastateltava korostaa ihmisten välisen kohtaamisen tärkeyttä yhteistyön mahdollistajana.

H1: "No mä melkeen sanosin, niinkun semmonen ensmmäinen hihavastaus on se, että kun meil ei nyt niitä ole ollu, niin ei tietysti oikein pysty ottamaan kantaa, mutta kyl mä melkein luulen, jos jotakin pitäis tehdä niin se tavallaan aito ihmisten välinen yhteys

pitäs rakentaa tiiviimmäks, kuin mitä se tällä hetkellä on. Välttämättä tää ei ole nyt väli-neistä kiinni, vaan tää on niinkun ihmisten kohtaamisesta kiinni"

Toisaalta työelämän edustajat saattoivat suhtautua jopa skeptisesti digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin. Seuraavassa sitaatissa haastateltava korostaa jälleen henkilösuhteiden keskeistä roolia ja tuo esiin näkemyksensä, jonka mukaan digitaalisuus ei ole aina edistystä.

H19: " Mä en nää, et välttämättä siinä itse yhteistyön tekemisessä enää digitaaliset työkalut tuo lisää mitään hyötyä, kun ruvetaan kuitenkin aika, hyvin tehdään yhteistyötä jo muutenkin, ja sillä tavalla, että istutaan nenäkkäin, niin se on, sanotaan, että tässä kohdalla digitaalisuus ei välttämättä paranna tilannetta."

Sen lisäksi, että työelämän edustajat toivat esiin henkilösuhteiden tärkeyden ja epäilyksen digitalisaation mahdollisuuksiin, nousi esiin epäily siitä, riittäisikö heillä lopulta aika erilaisten digitaalisten ratkaisujen käyttämiseen. Työelämässä vallitsevan kiireen vuoksi, jo olemassa olevienkin digitaalisten rakenteiden käyttö voi olla vähäistä, kuten seuraava haastateltava kuvailee.

H8: " - Ei siinä meillä ei ollut mitään yhteistä järjestelmää. Opiskelijoilla on se oma alusta kyllä Optima mihin he kerää kaiken materiaalin. Meillä ei sitten yhteistyökumppanina siihen ollut pääsyä ja ehkä olisi voinutkin olla. En tiedä olisiko sitä ehtinyt itse juuri käyttämään. Kyllä me sähköpostin kautta välittyy kaikki se tieto. Sitten tuo kaipin [Skypen] kautta."

Digitaalisuuden kehittäminen yhteistyössä

Vaikka työelämän edustajat kertoivat vähäisestä digirakenteiden käytöstä ja hie-man skeptisestä asenteesta digialustoja kohtaan, näkivät he niissä kuitenkin paljon kehittämismahdollisuuksia. Kaminskienén ja hänen kollegoidensa (2012) tutkimuksessa liettualaiset työelämän edustajat näkevät teknisissä ratkaisuissa kehittämispotentiaalia siitä huolimatta, että he itse käyttävät teknologiaa melko vä-

hän. Haastateltavat kertoivat, että digitaaliset alustat voisivat toimia avoimemmin koulutuksellisen yhteistyön paikkana, kuten yhteistoiminnallisena työalustana tai avoimena oppinäytepankkina, kuten seuraavat haastateltavat kuvailevat:

H4: "No, niinku mainitsin, niin sitä vois laajentaa ja nimenomaan.. teillä, mä tiedän, et oppilaitoksilla on paljonki erilaisia oppimisalustoja tai ainakin taannoin jopa yliopistoillakin oli, niin tuota, varmaan AMK:lla on nykyään vielä enemmänkin. Niin kyl näit kannattas meille tarjota suoraan myös, että teillä on tällönen ja tällönen alusta, että voisko tässä olla jotain yhteistyön paikkaa myös."

H3: "No ainakin vois pohtia enemmän, olla osa kokonaisuutta se, että mietittä näitä erilaisia niinku välineitä, miten niitä vois käyttää missäkin, esimerkiks jossakin oppinäytetyön. Ja enemmän varmaan suuntautuuki niin, että oppinäytetyö vois olla semmonen, et se on vaikka joku videoklippii tai ohjausjuttu tai jotaki tapahtus ehkä enemmän siel somemaaailmassa"

Toisaalta työelämän edustajat kertoivat myös tarpeesta kehittää ammattikorkeakoulun ja työelämän välistä vuorovaikutusta, ja he näkivät digitaaliset alustat yhtenä kehittämisen kohteena. Alla olevat haastateltavat tuova esiin, että yhteinen keskustelufoorumi tai vuorovaikutuksen paikka voisi edistää yhteistyötä.

H2: "Tietysti jos tässä nyt suurin piirtein ääneen ajattelen, niin kyllähän joku tällönen yhteinen sähkönen alusta, joku yhteinen verkko-site, niin vois olla tavallaan helppo. Mistä sitte puolin ja toisin pysyttäis aina ajan tasalla siitä, missä mennään. Toisaalta mä en koe sellasta akuuttia tarvetta sille. koska viimevuotinen hanke meni niin hyvin niillä sähköposti- ja yhteisisillä kokouksilla. Niin mä en nää semmost akuuttia tarvetta millekkään tällöselle. Mut sinänsä mä voisin kuvitella, että jos semmonen voitaa saada aikaseks, niin se vois olla hyöä askel eteenpäin kuitenkin."

H4: "No, tällasii välineitä me ei juurikaan, Skypee on varmaan joskus käytetty ihan niin kun aikataulusyistä ja ekologisistakin syistä. Mut ei muuten, mitään semmosta

yhteistä niin kun alustaa, missä voitais käydä jotain laajempaa keskustelua tai antaa palautteita ja näin pois päin, niin niitä ei oo ollu käytössä, mutta siinä ois kyllä ehkä isompi kehittämisen paikka, että miten se saatais vielä laajemmaksi tää yhteistyö sitä kautta ja jollain tavalla notkeemmaksi ja helpommaksi.”

Haastateltujen kertomana digitaaliset ratkaisut näyttävät tällä hetkellä toimivan pääasiassa vain yhteydenpidon välineenä. Tämän lisäksi digitaaliset ratkaisut eivät näyttäyty haastateltavien mukaan varteenotettavana vaihtoehtona ylläpitää suhteita, vaan haastateltavat näkevät henkilökohtaiset suhteet edelleen käytännöllisempänä tapana toimia. Erilaisia digitaalisia ratkaisuja ja -alustoja kuitenkin hyödynnetään yhä enemmän liiketoiminnassa ja esimerkiksi Becker (2017) on tarkastellut voiko digitaalisten välineiden avulla tukea organisaatioiden välisen luottamuksellisen suhteen rakentumista. Hän näkee, että digitaaliset alustat voivat toimia *välittävänä tahona*, joka mahdollistaa organisaatioiden välisen tiedon siirron, mutta myös aktiivisen luottamusta edistävän yhteydenpidon. Tämän lisäksi hän tuo esiin, että digitaaliset alustat voivat toimia keskeisenä innovaatioekosysteemiä rakentavana tekijänä, joskin tätä ulottuvuutta tulisi tutkia lisää. Ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyössä digitaalisuus ja teknologia kuitenkin näyttäytyivät haastateltavien kertomuksissa vielä melko alikäytettynä mahdollisuutena. Toisaalta haastateltavat toivat esiin, että he näkevät teknologian soveltamisessa potentiaalia, joskaan mitä se voisi olla, ei osattu kertoa. Toisin sanoen, ajatus digitaalisten alustojen kehittyminen välittäväksi rakenteeksi lienee vasta kehittymässä.

5.2.2 Yhteistyön rakentuminen

Toinen alateema oli ”yhteistyön rakentuminen”. Tämän teeman alle luokittelin haastatteluaineistosta ilmauksia, joissa haastateltavat kuvasivat yhteistyön rakentumista ja näistä ilmauksista muodostin kolme erilaista näkökulmaa. Nämä

alateemoiksi muodostetut näkökulmat ovat: yhteistyön satunnaisuus kehittymisen esteenä, yhteistyön toiminnot yhteistyön tukena, yhteistyön laajeneminen verkostoihin.

Yhteistyön satunnaisuus kehittymisen esteenä

Työelämän ja ammattikorkeakoulun välinen toiminta ei aina perustu organisaatioiden välisiin sopimuksiin, vaan yhteistyö perustuu usein epävirallisiin suhteisiin. Tuloksista käy ilmi, ettei työelämän edustajat aina edes tiedä, miten yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa on alkanut. Mikäli työelämän edustajat halusivat tehdä aloitteen korkeakoululle, sitä helpotti se, jos työelämän edustajalla oli henkilökohtainen kontakti ammattikorkeakouluun. Toisaalta aina yhteistyön alkamiseksi ei tarvita ajatusta yhteistyöstä, vaan joskus sattuma tai epävirallisessakin yhteydessä tapahtunut kohtaaminen voi toimia alkuna. Alla haastateltavat kuvaa sitä, kuinka henkilösuhteet ja ”tuttuus” edistävät yhteistyösuhteiden luomista. Haastateltava tuo esiin, ettei yhteistyön käynnistämiseksi tarvita virallisia neuvotteluja, vaan toiminta voi käynnistyä epävirallisten kanavien kautta:

H3: ”No ne on melkeen tähän mennessä mihin nyt on törmätty tai mitä on tehty, niin näistä nyt melkein vois sanoa, et nää on vähän niin kuin fifti-fifti, että osa on vähän niin kuin meidän itse aktiivioimia ja osa on sitten [ammattikorkeakoulun] ihmisten aktiivioimia kuvioita. Melko tasapuolisesti mun mielestä on liikkeellä oltu, aika usein se on tietystä näissä, Suomi on niin pieni maa ja pienet piirit vaikka nyt turvallisuuden osalta, et aika usein se perustuu johonkin tällaseen niinkun tuttuun tai tahoon, jonka kanssa on aikaisemminki tehty yhteistyötä ja sitten vaan se sieltä loksahtaa paikalleen. Aika epävirallisiakin kanavien kautta on ne aika usein lähtee liikkeelle.”

Se, että työelämän edustajat eivät aina osanneet kertoa mistä yhteistyö on alkanut, tai että yhteistyö voi alkaa hyvinkin satunnaisesti, kertonee siitä, ettei suhteiden luominen ekosysteemissä ole ollut erityisen järjestelmällistä organisaatio-
tasolla. Työelämäsuhteiden henkilöityminen kertoo siitä, että kontaktit ovat olleet enemmän henkilökohtaisia kuin organisaatioiden järjestämiä sopimuksia.

Toisaalta toiminnan tavoitteellisuus vaikuttaa yhteistyösuhteiden rakentamiseen. Pääasiassa työelämän edustajat kertoivat yhteistyön olevan tavoitteellista, mutta osa haastateltavista saattoi nähdä tavoitteiden puuttumisen joko luonnollisena osana toimintaa, kun toisia tavoitteiden puuttuminen haittasi. Alla haastateltava kertoo siitä, kuinka yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa ei ole tavoitteellista ja tuo samalla esiin, että siihen kuuluu jonkinlainen sattumanvaraisuus:

H5: "Se on ollu jatkuvaa, ei-tavoitteellista ja tarpeita on tullu vähän tälleen [?? 00:10:25], eli on tullu tarve ja sit on ollu, että ei pirulauta, että mitäs tässä tehtäs. Ja sit, kun mä oon kysyny opettajilta, että löytyykö sopivaa materiaalia, niin sitten, kun materiaalia on löytynyt, niin sitten ollaan lähdetty viemään eteenpäin. Osa niistä ei oo toteutunu, osa on toteutunu. Totta kai, näinhän se menee."

Seuraavassa sitaatissa haastateltava tuo puolestaan esiin, että juurikin toiminnan sattumanvaraisuus haittaa tavoitteellisen yhteistyön rakentumista.

H12: "No kyllä se satunnaista on ollu ja myös ensinnäkin on sillä tavalla, että esimerkiksi nää tietyt foorumit, niin nehan kokoontuu säännöllisesti, eli siinä mielessä säännöllistä, mut sit kuitenkin se konkreettinen yhteistyö mikä sieltä on niinkun syntynyt näiden eri foorumeiden tai eri yhteyksien kautta, niin se ois ollu kuitenkin enempi satunnaista ja ehkä se yksi keskeinen ongelma on just ollu, tai ei mikään ongelma, vaan se missä ei olla mun mielestä päästy riittävään pitkälle on se, se on tietyllä tavalla satunnaista ja sitten kun se on satunnaista, niin siinä tämmönen pitkäjänteinen tavoitteellisuus on ehkä vähän kärsiny."

Muodostamassani teemassa "yhteistyön satunnaisuus kehittymisen esteenä" satunnaisuus liittyy vahvasti siihen, että muodostetut suhteet ovat melko henkilövetoisia ja siihen, että toiminta voi saada alkunsa melko epävirallisia reittejä. Toisaalta työelämän edustajat toivat esiin, että yhteisten projektien satunnaisuus voi haitata pitkäjänteisen ja tavoitteellisen toiminnan rakentumista. On kuitenkin

hyvä huomata, että tekemisen tavat ovat hyvin erilaisia eri organisaatioissa. Esimerkiksi Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutisen ja Vanha-ahon (2011) mukaan terveydenhuoltoalalla on usein hyvinkin vakiintuneet käytänteet, kun taas Viro-lainen ja Stenström (2013) tuovat esiin, että osa organisaatioista arvostaa juurikin sesonkiapua ja ammattikorkeakoulun ketterää reagoitua työelämän tarpeeseen.

Yhteiset toiminnot yhteistyön tukena

Toinen yhteistyön rakentumista kuvaava alateema aineiston perusteella oli ”yhteiset toiminnot yhteistyön tukena”. Tähän teemaan etsin ja koodasin aineistosta haastateltavien kuvauksia siitä, miten työelämän organisaatiot ja ammattikorkeakoulut olivat luoneet yhteisiä toimintatapoja tai rakenteita. Usein tällaiset rakenteet olivat muodostuneet pitkään jatkuneen yhteistyön myötä, mutta työelämän edustajat kertoivat, että näitä rakenteita saatettiin muodostaa tukemaan toiminnan tavoitteellisuutta. Näitä yhteisiä toimintatapoja voi tarkastella Beckerin (2017) tarkastelemalla välittävän tahon -käsitteellä. Beckerin mukaan tällainen välittävä taho voi olla joko kolmas toimija, organisaatio tai toimintaa välittävä prosessi (Becker, 2017). Työelämän edustajat kertoivat, että ammattikorkeakoulun kanssa tehdyssä koulutuksellisessa yhteistyössä on syntynyt erilaisia toimintatapoja, jotka voidaan nähdä tällaisena organisaatioita yhteen sitovina ja välittävinä toimintoina. Tällaiset välittävät toiminnot erosivat organisaation arjen toiminnasta siten, että ne muodostuvat osaksi työelämän organisaatioiden omaa toimintaa, mutta myös organisaatioiden yhteistä toimintaa. Koodasin tähän alateemaan työelämän edustajien kertomuksia yhteisistä toimintatavoista kuten organisaation opinnäytepankki, opetussuunnitelmien säännöllinen kommentointi ja ammattikorkeakoulun tuottamat työelämälle tuottamat säännölliset asiakaskyselyt. Alla haastateltava kertoo, kuinka organisaatioiden välille on luotu molempia hyödyttäviä toimintatapoja:

H4: "...Niin nyt sitten viimeisimpänä oikeastaan, että viime vuoden puolella sovitettiin, että [ammattikorkeakoulu] tekee meille jatkossa ihan niinku iteratiivisesti vuosittain kaks asiakaskyselyä, jotka toimii sitten osaltaan- me luodaan oikeastaan niinku laatumittaristoa sen kautta --- Et on ollu ihan tämmönen pysyvä käytäntö myös."

Välittävissä toiminnoissa oli lisäksi keskeistä se, että niiden myötä työelämän organisaatio kykenivät integroimaan ja hyödyntämään ammattikorkeakoulun kanssa tehtyä yhteistyötä omassa toiminnassaan. Työelämän organisaatio saattoi "ulkoistaa" oman toimintonsa opiskelijoiden oppimisympäristöksi, joka toisaalta saattoi tuoda lisätyövoimaa yritykselle tai opiskelijoiden tuottama tieto yrityksessä saattoi tukea sen innovaatiotoimintaa. Työelämän edustaja kuvaa seuraavassa sitaatissa, kuinka ammattikorkeakoulun tarjoamat resurssit mahdollistavat organisaation vuosittaisen päätapahtuman järjestämisen:

H1:" Mutta konkreettisin hanke nimenomaan on tää tapahtuma, joka neljättä vuotta järjestetään. Ja nyt toista kertaa tänä vuonna [ammattikorkeakoulu] antaa siihen opiskelijaresursseja hyödynnettäväksi."

Lahkosen ja Tokilan mukaan (2014) Triple Helix -mallissa kehittyneessä innovaatioekosysteemissä organisaatioiden rajat hämärtyvät ja organisaatiot ottavat tehtäväkseen toistensa tehtäviä, mikäli se edistää innovatiivista toimintaa. Tuloksissa esiintuotujen ammattikorkeakoulun ja työelämän välille syntyneitä yhteisiä toimintatapoja voidaan tarkastella osana innovaatioekosysteemin kehitystä, jossa organisaatiot lähenevät toisiaan. Sen lisäksi, että tällaiset yhteisen toimintatavat tai rakenteet hyödyttivät ammattikorkeakoulu ja työelämän organisaatiota, voivat ne luoda jatkuvuutta ja rakennetta organisaatioiden välille.

Yhteistyön laajeneminen verkostoihin

Vaikka koulutuksellinen yhteistyö näyttäytyy usein organisaatioiden kahdenvälisenä toimintana, on toiminnan ympärillä usein laajojakin verkostoja. Luin haastatteluaineistosta erilaisia työelämänedustajien ilmauksia, joissa he toivat esiin

tapoja, kuinka ammattikorkeakoulun kanssa tehty yhteistyö liittyi laajempiin verkostoihin. Tämän lisäksi tarkastelin aineistosta ilmauksia, joissa haastateltavat kertoivat muusta verkostoyhteistyöstä. Näistä ilmauksista koostin alateeman: ”yhteistyön laajeneminen verkostoihin”.

Työelämäedustajat kertoivat, että yhteistyöstä tehdään valtionhallinnon toimijoiden kanssa, mutta myös lähellä toimivien pienyrittäjien kanssa. Alueellinen läheisyys näytti edistävän verkostojen muodostumista eri toimijoiden välillä. Haastateltavat totesivat, että uusia verkostoja saattoi syntyä helposti siten, että työelämänorganisaation omia, tai lähellä toimivia, yhteistyökumppaneita informoitiin ammattikorkeakoulun kanssa tehdyn työn mahdollisuuksista ja pyydettiin muita organisaatioita mukaan toimintaan. Alla haastateltava kuvaa, kuinka tuttuus ja läheisyys mahdollistavat verkostojen luomisen melko epävirallisesti-kin:

H5: ”...Et heillä kaikilla ei välttämättä ehkä oo resursseja sitten ottaa selvää tai näin et minkälaisia mahdollisuuksia se sitten oppilaitosyhteistyö tuo mutta usein sitten kun heille ehdottaa et tulkaa meidän kimppaan, nyt tehdään yhdessä, niin he on kyl siitä kans hyöin ilosia niistä yhteistyön muodoista. Sitten kun on tällasta ainakin jossain muotoa aika suunnitelmallista tuo yhteistyö niin sitten myöskin oppilaitokset osaa ja tietää esimerkiks, että meidän kautta voi sitten saada kiinni myös paikallisia yrittäjiä tai toiminnanharjottajia mahdollisiin yhteistyökuvioihin.”

Työelämän edustajat kertoivat tekevänsä paljon yhteistyötä muiden koulujen kuin ammattikorkeakoulujen kanssa. Työelämän organisaatiossa saattoi olla rinnakkain yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja yliopiston kanssa ja tämä kuvattiin luonnollisena osana työelämän organisaation toimintaa. Työelämän edustajat näkivät tarpeen saada oman organisaation ulkopuolisia kumppaneita esimerkiksi TKI-toimintaan. Alla haastateltava kuvaa koulutuksellisen yhteistyön ympärille rakentunutta verkostoa:

H8: "-- meitä on ammattikorkeakoulu ja yliopisto ja sitten tuo Redu. Meillä on kolmestaan tapaaminen ja plus sitten yrittäjät. Meillä kokoontuu siellä aika monta tahoja ja oppilaitoksina tekevät sitten raamitukset että miten työnjakoa eri asioissa."

Verkostojen kuvaamisen lisäksi työelämän edustajat toivat usein esiin toiveen tai ajatuksen siitä, että verkostomaista toimintatapaa pitäisi jatkossa kehittää tai laajentaa. Haastateltavat näkivät yhteistyön kehittämisen mahdollisuuden vaikuttavampaan yhteistyöhön ja lisääntyvään hyötyyn toimijoille. Alla haastateltava kuvaa ajatuksiaan tulevaisuuden kehityssuunnasta:

H4: "...seki on vasta alkutekijöissä mun mielestä ja sitten oppilaitosyhteistyökään ei oo kyllä läheskään kaikki nähty. Et kyl mä uskon, et tulevaisuudes me tullaan tekemään entistä enemmän palvelukehitystä ja isompiaki hankkeita semmosella kolmikannalla kuin julkinen sektori ja oppilaitokset ja yritys yhteistyö."

Ammattikorkeakoulun ja työelämän väliset verkostot näyttäytyvät keskeisenä ja kehittyvänä osana. Haastatteluissa tuli esiin, että verkostojen kehittyminen näyttäytyi alueellisena ilmiönä, jossa verkostot syntyvät korkeakoulun ja pääasiassa yksityisen sektorin toimijoiden välille. Tällöin erityisen keskeistä oli hyvät kokemukset tehdystä yhteistyöstä ja jokseenkin vakiintuneet tai pitkään kestänyt yhteinen toiminta. Tästä näkökulmasta ammattikorkeakoulun ja työelämän välisen yhteistyön rakentuminen ei ole vain ammattikorkeakoulun aktiivisen toiminnan tuotosta, vaan myös työelämän organisaatiot rakentavat ja tuottavat lopulta ammattikorkeakoulua hyödyttäviä verkostoja. Työelämän edustajat kertoivat kuitenkin harvemmin muodostavansa verkostoja kansainvälisten tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

5.3 Työelämän odotukset yhteistyölle

Tässä luvussa esitän toisen pääteemaan ”työelämän odotukset yhteistyölle” kuuluvat yläteemat ja alateemat. Kuvaan myös teemaa yleisemmällä tasolla ja sitä, miten teema muodostui analyysin myötä.

Toinen pääteema kuvaa työelämän edustajien odotuksia ammattikorkeakoulun kanssa tehdylle yhteistyölle. Nämä odotukset koskivat tulevaisuuden kehityssuuntia ja yhteistyön toimivuutta. Etsin aineistoista erilaisia ilmauksia, jotka toivat esiin haastateltavien odotuksia tai toiveita liittyen yhteistyön ja lopulta muodostin kaksi yläteemaa: ”Ammattikorkeakoulunperinteinen tehtävä” ja ”yhteistyöstä hyötyminen”. Ensimmäinen yläteema muodostui työelämän edustajien ammattikorkeakoulun rooliin tai tehtäviin liittyvistä ilmauksista ja toiseen yläteemaan luokittelin kaikki odotettua hyötyä kuvaavat ilmaisut.

Pääteemassa käy ilmi, että työelämän edustajat odottavat korkeakoululta aktiivista toimintaa yhteistyön kehittämiseksi, joskaan ei kuitenkaan ”innovaatioekosysteemin moottorina” toimimista. Työelämän edustajat kuitenkin toivat usein esiin, että yhteisen toiminnan tulisi olla työelämälähtöistä ja hyötyä tuottavaa. Seuraavaksi kuvaan tarkemmin teemojen sisältöä.

5.3.1 Ammattikorkeakoulun perinteinen tehtävä

Innovaatioekosysteemeihin liittyvässä keskustelussa korkeakoulut nähdään usein yhteistyön alullepanijana ja eräänlaisena toiminnan moottorina (kts. mm. Pavlin, 2016; Reichert, 2019). Tämä aikaisemman tutkimuksen vaikutuksen voi nähdä aineiston analyysissä, sillä halusin tarkastella tuovatko haastateltavat esiin vastaavanlaisia näkökulmia ammattikorkeakouluihin liittyen. Aineiston analyysin myötä tarkensin kaksi erilaista näkökulmaa liittyen työelämän odotuksiin. Ensinnäkin haastateltavien kommenttien perusteella ammattikorkeakoulun tulisi kouluttajan ja tiedontuottajan roolissa tuottaa relevanttia osaamista opiskelijoille, mutta sen lisäksi kehittää yhteistyön työelämälähtöisyyttä. Tämä näkö-

kulma korostaa korkeakoulun perinteistä tehtävää ja muodostin näistä ilmauksista teeman: ”korkeakoulu kouluttajana ja tiedon tuottajan”. Tämän lisäksi työelämän edustajat odottavat ammattikoreakouluilta aktiivisempia kehittämistoimia, ja tämä näkökulma toimi pohjana ”korkeakoulu aktiivisena toimijana” -alateeman muodostamiselle.

Korkeakoulu kouluttajana ja tiedon tuottajana

Työelämä korostaa korkeakoulun perinteistä koulutustehtävää ja osaavien opiskelijoiden liikkuvuutta tärkeänä osana onnistunutta yhteistyötä (kts. Pavlin, 2016; Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen & Vanha-aho, 2011). Muodostetussa alateemassa ”korkeakoulu kouluttajana ja tiedon tuottajana” tulee esiin työelämän edustajien vastaavanlaiset odotukset, sillä haastateltavat näkivät ammattikorkeakoulun roolin pääasiassa sen perinteisten koulutus- ja TKI-tehtävän kautta. Työelämän edustajat pitivät tärkeänä sitä, että ammattikorkeakoulu pitää ”huolen omasta tontistaan” ja tarjoaa opiskelijoilleen riittävän hyvät ammatilliset- ja työelämätaidot, jotta toteutuneet harjoittelut tai projektit ovat mahdollisimman onnistuneita. Sitaatissa haastateltava korostaa ammattikorkeakoulun koulutustehtävää:

H6: ”Kyllä mä toivoisin, että se olis osittain koulun niin kuin tehtävä, että se. Toki se harjoittelu on sitä varten, että siellä opitaan ja harjoitellaan. Jotenkin sellainen enemmän toimeen tarttuvaa ja sitä kaipaisi. Ehkä se voisi olla sillein, että se koulussakin jotenkin tuotaisi ilmi.”

Työelämän edustajat ilmoittavat usein korkeakoulun kanssa tehtävän yhteistyön motiiviksi sen, että he toivovat löytävänsä valmistuvista opiskelijoista osaavaa työvoimaa. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että työelämän edustajat korostavat korkeakoulun koulutustehtävää ja että työelämällä on intressi vaikuttaa ammattikorkeakoulun koulutussisältöihin. Työelämän intressi tuli esiin vaatimuksena tuottaa valmistuville opiskelijoille ”tulevaisuuden työelämätaitoja” ja työelämän tarpeisiin vastaamisena, kuten alla haastateltava kuvaa:

H12: " – et se koulutus parhaalla mahdollisella tavalla vastaa tulevaisuuden, niihin kaikkiin tulevaisuuden työelämän tarpeisiin ja siitä se lähtee niinkun se kokonaisuus purkautumaan. Se kuulostaa kliseeltä, mut niin se vaan on. Haastavaksi sen tekee se, että työelämän tarpeet on koko aja muutoksessa --- työelämän odotukset eivät ole staattisia vaan se elää käytännössä koko ajan. Siihen monimuotoisuuden vastaaminen on varmaan se haaste."

Toisaalta työelämässä suhtaudutaan kriittisesti siihen missä opiskelijat lopulta oppivat ammatillisia- ja työelämätaitoja. Haastateltavat toivat esiin, että työelämällä on merkittävä rooli opiskelijoiden perehdyttämisessä ja, että työelämä toimii koulutuksen jatkeena. Suhtautuminen tähän "koulutusvastuuseen" kuitenkin vaihtelee, kuten seuraavat haastateltujen kommentit osoittavat:

H5: "Varmaan semmonen joku perusoppi sieltä koulusta ois tietysti hyvää varmasti saada näistä erilaisista aihepiireistä mut et just se, että kyllä mä ehkä uskosin et sit kuitenkin se tilanne jossa sit se lopullinen oppimistilanne tulee eteen, on se, että kun sen pääsee siinä aidossa ympäristössä tekemään. Et se on ollu, nää on aina niitä ihania ilosia tilanteita, kun opiskelijat just sanoo, että kun me saatiin tehdä tää täällä aidossa ympäristössä niin että se oli tosi opettavaista. Joku perustieto sieltä koulusta ja sitten niin sanotusti kentälle niitten oppien kanssa ja siitä sitten semmonen loppusalaus."

H6: "---Mutta sitten se, että se vähän tässä nyt harmittaa sillai, tää ykspuolisuus tässä asiassa, niin ku tuli jo mainittua ja sit se, että kun me ollaan vähän tällänen koulutuslaitos, että ainakin hyvinä aikoina, te koulutatte, me perehdytetään ja sit se on valmis työelämään, opiskelija ---".

Ammattikorkeakoulujen toinen perustehtävä on tuottaa työelämää palvelevaa tutkimus- ja kehitystyötä ja Reichertin (2019) mukaan korkeakoulujen rooli uuden tiedon tuottajana ja levittäjänä tulee korostumaan tulevaisuudessa. Haastateltavat kertoivat näkevänsä ammattikorkeakoulun paikkana, jossa on uusinta

tietotaitoa, ja opiskelijoiden suorittamat harjoittelut ja projektit nähtiin hyvänä väylänä välittää tätä tietoa työelämään. Haastateltavat kuitenkin painottivat, että yhteistyön perustan pitäisi olla yhä enemmän työelämälähtöinen ja työelämää palveleva, kuten seuraavissa sitaateissa käy ilmi:

H3: ”..entistä enemmän tulee varmaan tää työelämälähtöinen niinku kehittäminen ja opinnäytetyöt, ne tulee lisääntymään. Työelämä rupee entist enemmän niinku määrittämään ja antamaan niit aiheita, et mistä niitä tehdään ja olemaan myös mukana sitte myös sit toiminnan kehittämisen näkökulmasta..”

H1: ” – Kyllä mun mielestä sieläkin niinkun ylipäätään AMK:ssa niin ne liike-elämän tarpeet ja niistä tietysti pitäis lähteä liikkeelle. Että mitä nyky maailman yrityksissä oikeasti tarvitaan.”

Työelämän edustajat kuvasivat odotuksiaan ammattikorkeakoululle pitkälti sen perustehtävien kautta. Siltä odotetaan pääasiassa työelämän tarpeisiin vastaamista eli toisin sanoen osaavaa työvoimaa ja uutta tietoa organisaation käyttöön. Vaikka korkeakoulun roolia on määritelty aikaisemmassa tutkimuksessa ”innovaatioekosysteemin moottorina” tai ”yrittäjämäisenä korkeakouluna”, eivätkä haastatellut antaneet erityisen paljon viitteitä näistä näkökulmista, vaan ehkä jopa toisinpäin: lisää työelämälähtöisyyttä ja työelämän tarpeeseen vastaamista.

Korkeakoulu aktiivisena toimijana

Korkeakoulujen kolmas tehtävä voidaan määritellä Vorleyta ja Nellesiä (2010) mukaillen palvelutehtäväksi, jossa koulutus- ja tutkimustoiminnan tulokset nähdään yhteiskuntaa ja taloutta hyödyttävänä toimintana tai palveluna. Korkeakoulujen työelämäyhteistyö voidaan nähdä yhtenä tapana toteuttaa tätä tehtävää ja tästä näkökulmasta korkeakoulut ovat onnistuneet osallistamaan työelämän organisaatioita melko laajalti. Laitisen-Väänäsen, Vanhasen-Nuutisen ja Vanha-

ahon (2011) tutkimuksessa työelämän edustajista yli 70 % ilmoitti tekevänsä työelämäyhteistyötä ja UBC-Finland kyselyssä vähän yli 50%. Reichert (2019) kuitenkin huomauttaa, että usein kolmas tehtävä tarkoittaa korkeakouluille kokonaisvaltaisempaa toimintaa ja organisaatioiden välisten verkostojen johtamista innovaatioekosysteemissä. Tuloksissa tuli esiin viitteitä siitä, että ammattikorkeakoululta odotetaan rohkeutta yhteistyön kehittämiseen, joskaan kehittäminen ei aina ole ongelmaton. Alla haastateltava kuvaa ammattikorkeakouluun kohdistettuja odotuksia:

H4: "... Mä toivoisin että ne oppilaitokset ois itsekin rohkeemmin ehdottamassa isompiakin hankkeita ja isompia yhteistyökuvioita, joissa vois sitten, niinku mä sanoin tämmösen kolmikannan, että julkinen toimija, oppilaitokset ja yritysmaailma, niin sieltä vois löytyä sekä bisnestä, oppimisprosesseja ja sitten hyötyä kaikille ja sitä kautta niinku vaikka työpaikkojakin."

Vaikka työelämän edustajat toivoivat lisää yhteistyötä ja uusia avauksia yhteistyön edistämiseksi, esittivät he myös kritiikkiä. Tämä kritiikki kohdistui siihen, että opiskeluaikat ovat liian pitkiä ja että ammattikorkeakoulua syöttää "jatkuvasti uutta työvoimaa" työmarkkinoille. Tämä positiivisena ongelmana esiin tuotu seikka kuitenkin korostaa sitä, että opiskelijoiden työharjoitteluiden ohjaaminen on työelämän organisaatiolle kulu, joka saattaa jäädä kattamatta, eikä työelämän organisaatioilla ole aina resursseja osallistua yhteistyöhön. Lisäksi tyytymättömyyttä voi työelämässä tuottaa se, ettei toiminnan tärkeintä ydintä tunnusteta. Jongbloed kollegoineen (2008) kuvaa tätä tilanteeksi, jossa korkeakoulu on ottanut liikaa erilaisia tehtäviä ja "yrittää olla kaikille kaikkea". Seuraavassa sitaattissa haastateltava kuvaa sitä, kuinka ammattikorkeakoulu voi näyttäytyä haastavana yhteistyökumppanina:

H1: "Se on ehkä näyttäytynyt jotenkin sillä tavalla, että teilläkin on iso talo, te ootte toisaalta, olette ja haluatte olla tutkimuslaitos, olette ja haluatte olla oppilaitos ja sitten te toisaalta ehkä olette ja haluatte olla tietyllä tavalla myös tämmöinen vähän niinkuin

konsulttipalveluja tarjoava laitos, et siinä ehkä se roolin ja fokuksen hakeminen voi joskus olla vähän vaikeeta.”

Pavlin (2016) tuo esiin, että työelämän edustajat odottavat korkeakouluilta pääasiassa enemmän käytäntöön suuntautuvaa opetusta, harjoitteluita, työelämäyhteistyötä, mukautumista työelämän tarpeisiin, parempaa rahoitusta, opetussuunnitelman kehittämistä, ammatillista relevanssia, joustavuutta, kansainvälisyyttä ja opettajien koulutuksen kehittämistä. Tämän tutkimuksen tulokset voidaan nähdä samansuuntaisina. Työelämän edustajien odotusten mukaan, ammattikorkeakoululta odotetaan sen perustehtävän toteuttamista ja erityisesti siltä odotetaan työelämän tarpeisiin sopeutumisesta ja opiskelijoiden valmistamista työelämään. Työelämän edustajat eivät kuvanneet ammattikorkeakoulua erityisen aktiivisena toimijana innovaatioekosysteemissä ja ammattikorkeakoulujen erilaiset yhteistyöavaukset voidaan tulkita jopa haasteena.

5.3.2 Yhteistyöstä hyötyminen

Yksi keskeinen osallistumisen motiivi työelämälle on tiedon siirto ja sitä kautta saatu hyöty (Healy ym., 2014; Davey ym., 2018). Tiedon siirtyminen organisaatioiden välillä voi tapahtua Vargan (2011, s. 8) mukaan verkostojen, virallisten suhteiden, teknologian tai korkeakoulun tilojen käytön myötä. Toisin sanoen, koulutuksellinen yhteistyö, kuten harjoittelut, voivat toimia tiedon siirron välineitä ja samalla hyödyn tuottajina. Aineiston analyysin avulla halusin tarkastella, miten työelämän edustajat kertovat koulutukselliseen yhteistyöhön liittyvän tiedon siirron konkretisoituvan hyödyksi. Tästä tarkastelusta muodostin kolme alateemaa. Alateemoihin ”koulutuksellisen yhteistyön tuottama hyöty” ja ”projektiyhteistyön tuottama hyöty” luokittelin ilmauksia, joissa työelämän edustajat tuova esiin hyötyä tuottavia toimintatapoja ja kolmanteen alateemaan ”yhteistyöhön aktivoitua työelämä” luokittelin aineistosta ne kohdat, jotka liittyivät siihen, miten työelämän organisaatiot itse generoivat hyötyä.

Koulutuksellisen yhteistyön tuottama hyöty

Useissa tutkimuksissa opiskelijoiden työelämäharjoittelut ja opinnäytetyöt ovat työelämän edustajien mukaan yleisimpiä yhteistyömuotoja ammattikorkeakoulun kanssa ja samalla harjoittelut ja opinnäytteet ovat merkittäviä tiedon siirtymisen tapoja (ks. Laitinen-Väänänen, Vanhanen-Nuutinen & Vanha-aho, 2011; Davey ym. 2018). Virolaisen ja Stenströmin (2013) mukaan suuri osa työelämän edustajista korosti harjoitteluiden hyödyllisyyttä uusien ideoiden ja työmenetelmien saamisen kanavana. ”Koulutuksellisen yhteistyön tuottama hyöty” alateemaan luokittelin sellaisia työelämän edustajien ilmauksia, joissa tuli ilmi koulutuksellisen yhteistyön kanava ja samalla hyöty. Näitä tapoja ovat opiskelijoiden harjoitteluiden myötä saadut uudet työmenetelmät ja pääsy ammattikorkeakoulun ohjelmistoihin, opiskelijoiden tuottama tieto harjoittelun aikana tai opinnäytteen kautta, mutta jo pelkästään opiskelijoiden läsnäolo saattoi aiheuttaa asennemuutoksia työpaikalla. Sitaatissa haastateltavat kertovat kuinka konkreettiset materiaalit hyödyttävät organisaatiota, ja kuinka opiskelijat voivat läsnäolollaan toimia asennemuutosten edistäjinä:

H6: ”On kyllä. Yksi ihan konkreettinen juttu, että me ollaan saatu perehtymiskansio tehtyä nyt yhden harjoittelijan toimesta. Tosi siihen tuli vähän täydennystä vielä, mutta se pohja oli kun me ei oltu itse sitä kunnolla tehdä niin hän teki meille sen perehtytyskansion.”

H10: ”--Eli kun tuli tää uus asenne ja kun oppilas tulee, puhuu ehkä niin yksinkertasta kieltä ja sanoo, että niit on helppo lähestyä, että se ei oo auktoriteetti, eikä muuta. On helppo tulla sen opiskelijan viereen ja sanoo, että näytäs mulle kännykästä tää, näytäs mulle tabletista tää. Sitä ei koeta vaikeeks, mutta koskas meet opettajakollegalle sanomaan, että näytäpä tää mulle tietokoneeltas..”

Työelämän edustajat kertoivat, että opiskelijoiden osaamista tai pääsyä ammattikorkeakoulun ohjelmistoihin hyödynnettiin.

H14: "--- Tietysti sekin on yksi lisäarvo, mikä saadaan opiskelijoiden kautta. Koska tietyllä tapaa niillä on kenttä avoin ja kaikki mahdolliset ohjelmat on käytettävissä. --- Sitten on jotain ohjelmistoja, mitä meillä ei ole katsottu aiheelliseksi kustannustaloudellisesta syystä hankkia niin opiskelijalla ne on käytettävissä ja toki pyritään siltä osin satuu niitä hyödyntää ja ne hyödyntää niitä."

Koulutuksellisen yhteistyön tiedon siirron ulottuvuus näyttäneen olevan monipuolisesti käytössä, ja työnantajat näyttävät kykenevän melko hyvin hyötymään opiskelijan tekemästä työstä. Huomattavaa kuitenkin on, ettei opiskelijoiden läsnäolo tai tuottamat materiaalit automaattisesti hyödytä työelämän organisaatiota:

H1: "No ei oo kyllä nyt nää viimeset ei ole kyllä vaikuttanut. Ei niillä ole ollut niinkun sillä tavalla, tosin nyt oikein niinkun sellasta onnistumista läpiviedystä [yhteistoiminnasta? 00:11:27]: niin mä en edes ihan sellasta niinkun hyvin intensiivistä projektia tässä hetkeen muista, mutta tää mikä nyt viimesimmäksi oli, oli vähän meillä yhteisenä, niin se ei kyllä, sillä ei ollu vaikutusta."

Aina opiskelijoiden harjoittelut tai opinnäytteet eivät onnistu toimimaan tiedon siirron väylänä, ja samalla tuomaan toivottua hyötyä. Nielsen ja Cappelen (2014) ovat arvioineet, että työpaikalla tulisi tarkentaa eri toimijoiden roolia ja tehtäviä, jotta opiskelijoiden tuoma lisäresurssi voitaisiin hyödyntää monipuolisesti. Toisaalta koulutuksellisen yhteistyön hiominen ei välttämättä auta tiedon siirron parantamisessa, mikäli työelämän organisaation motiivi osallistua on vain saada ilmaista lisäresurssia työpaikalle tai mikäli suhteet korkeakoulun kanssa ovat nuupahtaneet.

Projektiyhteistyön tuottama hyöty

Tutkimusaineisto mahdollisti ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteisten "innovaatioalustojen" tarkastelun. Innovaatioalustat poikkeavat perinteisistä opiskelijoiden harjoitteluista ja opinnäytetöistä siten, että usein innovaatioalustoilla

tehtävä yhteistyö työelämälähtöistä, eli työelämän tarpeita korostavaa. Tynjälän (2013) mukaan työelämälähtöisille käytännöille on keskeistä se, että ne mahdollistavat uuden tiedon siirron ja tuottamisen organisaation ulkopuolella ja että ne toimivat yhdistävänä alustana ammattikorkeakoulun, projektiopintojen, TKI-toiminnan ja opetuksen välillä (Tynjälä, 2013).

Tällainen työelämälähtöinen tiedon tuottaminen ja siirtäminen näyttäytyi työelämän edustajien kommentteissa jokseenkin erilaisena kuin ”perinteiset” opinnäytetyöt tai opiskelijoiden harjoittelut. Haastatteluissa tulee esiin, että innovaatioalustalla tapahtuva yhteistyö tuo työelämälle kokonaisvaltaista hyötyä ja parhaimmillaan se vastaa laajasti yrityksen tiedon tarpeeseen. Erityisesti työelämän edustajat pitivät hyvänä, että tiedon tuotannon lähtökohta saattoi olla *avoimesti* työelämää hyödyttävä tarve ja, että työelämällä oli mahdollisuus valita millä tavoin toiminnan tuloksia hyödynnetään yrityksessä.

H14: ”Työelämän näkökulmasta mun mielestä ensimmäisestä projektista lähtien niin tässä on tavallaan askelmerkit ollut sillä tavalla hyvin kohdallaan. Tässä on annettu valinnan vapaus yrityksille, että me voidaan määritellä ja miettiä se tarve että onko meillä sen kaltaisia hankkeita jotka me voitaisi sitä potentiaalia mitä tuolla koululaitoksessa on olemassa. Miten me voitaisi sitä hyödyntää ihan puhtaasti omia etuja ajatellen.”

Innovaatioalustalla tehty yhteistyö johti usein työelämän edustajien mukaan konkreettiseen tai aitoon hyötyyn. Tällä he tarkoittivat usein sitä, että innovaatioalustalla tehty työ oli opiskelijoiden työstämä konkreettinen tuote, konsepti tai tutkimus, jota työelämä pystyi hyödyntämään välittömästi.

H5: ”Että, kyllä tästä aidosti saa, niin kuin äsken kuultiin, uusia tuoteideoita ja ne ihan aidosti lähetään sitten viemään tuonne tuotantoon asti. Vielähän ei pysty lupamaan, että miten ne lähtee myymään. Sehän riippuu asiakkaista ja markkinoinnista ja muusta kaikesta. Mutta, kyllä ollaan saatu uusia konkreettisia tuoteideoita käytäntöön. Ja sitten, mä tietenkin, siksikin lähin tähän niin vauhikkaasti tai innostuneesti mukaan, että mä näin tämän semmosena, niin kun, laajempina yhteistyömuotona.”

Innovaatioalustat näyttävät tarjoavan enemmän tilaa työelämän omille tarpeille tiedon siirron suhteen. Tällöin kuitenkin innovaatioekosysteemissä tapahtuvan yhteistyön lähtökohta näyttäytyy olevan pitkälti työelämän organisaation tiedon tarpeessa tai kyvyssä ”ulkoistaa” oman organisaation tiedon tarve tai tuottaminen ammattikorkeakoululle ja opiskelijoille.

Yhteistyöhön aktivoituva työelämä

Työelämän hyötyä kuvaavissa alateemoissa sitaatit kuvasivat tilannetta, jossa hyöty saadaan koulutuksellisen yhteistyön kautta. Aineiston analyysin edetessä kuitenkin kiinnostuin siitä, mitä työelämän edustajat kertovat itse tekevänsä, tai mitä heidän organisaatiossaan tehdään, jotta toiminta korkeakoulun kanssa olisi mahdollisimman tuottoisaa. Osassa haastateltavien kommentteista kävi ilmi, että yhteiset toimintatavat, kuten alateemassa ” yhteiset toiminnot yhteistyön tukena”, juurikin tavoitteellisesti luodut toimintatavat voidaan nähdä työelämän tapana aktiivisesti ohjata hyödyn tuottamista. Toisaalta Delfmannin ja Koster (2010) mukaan yksi osa onnistunutta tiedon siirtoa on organisaation kyky ja *kapasiteetti* hyödyntää uutta tietoa. Tiedon hyödyntämisen kapasiteetti voidaan nähdä organisaation kykyä tunnistaa uuden tiedon tärkeys, ulkoa tuleva tieto sekä hyödyntää ja soveltaa sitä innovaatiotoiminnassa. Koulutuksellisen yhteistyön kontekstissa tämä voi näkyä kahdella tavalla: ensinnäkin työelämän organisaation tulee kyetä tunnistamaan ja määrittelemään oma tiedon tarpeensa tai kehittämiskohteensa, jonka se voi tarjota innovaatioalustalle työstettäväksi. Toiseksi organisaation tulee kyetä hyödyntämään innovaatioalustalta saamaansa tietoa.

Tähän alateemaan luokittelin ilmaisuja, joissa tuli esiin työelämästä lähtöisin olevat yhteistyötarpeet-, tai ideat tai kuvaukset aktiivisesta tavasta hyödyntää yhteistyön rakenteita. Haastateltavien kommenttien perusteella näyttää siltä, että tiedon siirtämisestä hyötyvissä organisaatioissa oli ennen kaikkea kyky tunnistaa ja ulkoistaa organisaation sisäisiä tehtäviä tai tiedon tarvetta vaikkapa case-tehtäviksi ammattikorkeakoululle. Tähän kykenevissä organisaatioissa saattoi olla

tiedon tuottamista tukevia rakenteita, mutta toisaalta liikkumatilaa enemmän spontaaneille tiedon tuottamisen tarpeille. Alla haastateltava kuvaa, kuinka yrityksen kehittämistarve muotoutuu mahdolliseksi yhteistyöaihioksi:

H15: "Tässäkin tuo Turun Amkin yhteistyö tulee merkittäväksi meidänkin kanssa. Meillä on paljon opiskelijat että meillä on ollut vaikka joku uudenlainen varastokirjanpito haaste niin sitten me ollaan mietitty sitä sovellusta niin ei ollenkaan suoraan ostettu sitä ostopalveluja. Vaan ollaan heitetty että opiskelijat saa kehittää ja sitten he tulee tutustumaan meidän toimintaan. Saa ensin sen käsityksen siitä mikä se meidän tarve on. Sitten he rakensi meille sellaisen varastokirjanpidon ehdotuksen, että tälle sen voi toteuttaa. Sitten se toteutus voidaan ostaa vaikka heiltä tai sitten jostain muualta. Sellainen suunnittelu ja sellaista työtä projektimaisesti pystyy myös opiskelijoiden kanssa tekemään ja pilotteja myöskin."

Beckerin (2017) mukaan välittävänä tahona voi toimia organisaatioiden yhteinen prosessi ja osassa tiedon tuottamisen rakenteet toimivat ammattikorkeakoulun ja työelämän välisen tiedon tuotannon välittävänä tekijänä. Tällaisia organisaation rakenteita saattoi olla opinnäytepankit tai muut ammattikorkeakoulun kanssa luodut prosessit, jotka olivat suhteellisen pysyviä rakenteita tai jotka tukivat organisaatiossa uuden tiedon saamista ja hyödyntämistä. Alla haastateltava kuvaa, kuinka ammattikorkeakoulun kanssa yhdessä luotu toimintatapa mahdollistaa koulutuksellisen yhteistyön hyödyntämisen yrityksen kehittämistarpeissa:

H3: "--- et systemaattisesti meillä kerätään niitä esimerkiksi opinnäyte- tai kehittämistehtävien aiheita, joita sitten on oppilaitoksen kanssa käyty yhdessä läpi, mun mielestä erittäin hyvin on pystytty vaikuttamaan."

Kaiken kaikkiaan koulutuksellinen yhteistyö näyttäytyy tehokkaana, vaikkakin jokseenkin epäjärjestelmällisenä, tiedon siirron väylänä ammattikorkeakoulun ja työelämän välillä. Yhteiset innovaatioalustat puolestaan näyttävät tarjoavan uuden tavan tehdä koulutuksellista yhteistyötä ja samalla ne muuttanevat tiedon

siirron tapaa. Ne näyttävät haastavan työelämän organisaatiot toimimaan aktiivisemmin, sillä niiltä odotettiin avautusta tai "case-tehtävää", jota innovaatioalustalla voidaan työstää. Innovaatioalustalla tehty yhteistyö näyttäytyi erityisen hyödyllisenä työelämälle, mutta siinä ei välttämättä ole samanlaista mahdollisuutta toiminnan jatkuvuuden rakentamiselle kuin esimerkiksi harjoitteluissa tai muissa välittävissä prosesseissa.

7 POHDINTA

Tutkimustehtävänä oli selvittää, mitkä ovat työelämän edustajien näkökulmasta keskeisiä yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä työelämän ja ammattikorkeakoulun ekosysteemissä. Työelämän edustajien näkemysten tarkastelussa apuna käytettiin oppimisen infrastruktuurien -mallia ja aineiston analyysin myötä muodostettiin kaksi yläteemaa kuvaamaan työelämän edustajien näkemyksiä. Pohdinnassa tarkastelen ensin tutkimuksen tuloksia, arvioin tutkimuksen kulkua ja esitän ideoita jatkotutkimuksen aiheiksi.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyötä voidaan kuvata innovaatioekosysteemin mallilla, joka korostaa organisaatioiden yhteisiä toimia innovaatioiden synnyttämiseksi. Ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyö on hyvin usein koulutuksellista yhteistyöstä eli opiskelijoiden opinnäytetöihin tai harjoitteluihin liittyvää toimintaa ja se voidaan nähdä yhtenä innovaatioekosysteemin toiminnallisena ulottuvuutena. Tutkimuksen tulokset jäsensin kahden pääteeman alle, joista ensimmäinen kuvaa sitä, miten yhteistyö rakentuu toimijoiden välillä ja toinen pääteema kuvaa sitä, mitä työelämän edustajat odottavat yhteistyöltä. Tulosten mukaan yhteistyön ja verkostojen rakentuminen ammattikorkeakoulun kanssa näyttäytyy työelämän näkökulmasta kaksijakoisena. Ensinnäkin yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa voi näyttäytyä sekavana ja huonosti koordinoitulta, kun taas toisaalta hyvin toimivassa yhteistyössä organisaatioiden välille muodostuu yhteisiä toimintatapoja ja verkosto laajenee myös muihin toimijoihin. Odotukset puolestaan määrittyvät työelämän edustajien mukaan organisaatioiden perinteisten tehtävien kautta: ammattikorkeakoulun roolina on tuottaa osaavaa työvoimaa ja uutta tietoa työelämän tarpeisiin. Seuraavaksi pohdin yleisemmin tutkimuksen tuloksia pääteemoihin peilaten.

Koulutuksellisen yhteistyön rakentuminen

Ylikosken ja Kivelän (2017) mukaan korkeakoulut ovat muuttuvien odotusten edessä ja niiltä odotetaan yhä enemmän toimintaa innovaatioekosysteemissä ja paikallisessa taloudessa. Korkeakouluilla on useita erilaisia tapoja osallistua ympäröivään yhteiskuntaan ja tehdä työelämäyhteistyötä yritysten kanssa, joista koulutuksellinen yhteistyö on eniten käytetty ja ehkäpä tunnetuin toiminnan muoto. Tässä tutkimuksessa tavoitettiin joitain työelämän edustajien näkemyksiä, ja näyttääkin siltä, että haasteita luovat henkilövetoisuus ja yhteistyön aloittamisen vaikeudet, kun taas yhteiset toimintatavat usein mahdollistavat toiminnan kehittämisen.

Digitalisaatio ja erilaiset digitaaliset rakenteet ovat organisaatioiden arkipäivää. Näin ei kuitenkaan näytä olevan ammattikorkeakoulun ja työelämän välisessä koulutuksellisessa yhteistyössä. Haastatellut kertoivat, etteivät digitaaliset välineet juurikaan toimi yhteistyötä tukevinä alustoina tai paikkoina. He painottivat, että toiminta nojaa edelleen hyvin paljon henkilösuhteisiin, ja vaikuttaa siltä, ettei digitaalisia ratkaisuja juurikaan kaivata. Syitä tähän lienee monia. Työelämässä puhutaan paljon ”digiähkystä” ja voi olla, ettei työelämän edustajilla ole halua tai aikaa seurata oman työn ohessa muita sivustoja tai alustoja. Toisaalta toimivan yhteistyön rakentuminen edellyttää henkilöiden välisen luottamuksen syntymistä ja ehkä vielä tällä hetkellä digitaalinen maailma ei tue tällaista kehitystä. Tältä osin tämä tutkimus on samansuuntainen aikaisemman tutkimuksen kanssa, jossa henkilösuhteet ja luottamuksen rakentaminen ovat keskeisiä tekijöitä (kts. Billett, 2008; Häggman-Laitila & Rekola, 2011). Toisaalta Töytäri (2019) huomauttaa, että digitaalisuus ja työelämäsuhteiden vaaliminen ovat osaamishaasteita ammattikorkeakouluopettajille. Melko usein yhteistyöön ammattikorkeakoulusta lähtöisin, joten ehkä digitaalisuuden mahdollisuudet tulevat vahvemmin esiin ammattikorkeakouluopettajien osaamisen lisääntymisen ja asenneilmapiirin muutoksen myötä.

Yhteistyösuhteiden rakentumisen kannalta tavoitteiden puuttuminen ja suhteiden henkilövetoisuus voivat olla haaste. Tuloksissa tuli esiin, kuinka työelämän edustajien mukaan yhteistyöstä saattoi puuttua tavoitteet ja järjestelmällisyys ja tämän lisäksi työelämässä ei aina tiedetty, miten yhteistyö on alkanut. Alkumetrioiden vaikeudet voinevat kertoa siitä, ettei ammattikorkeakoulun ja työelämän koulutuksellisen yhteistyön rakentaminen ole erityisen järjestelmällistä. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, sillä toimijoiden väliset motiivit ja tarpeet ovat hyvin erilaiset, ja siksi jokainen kohtaaminen tulee rakentaa toimijoiden tarpeiden mukaan. Tavoitteellinen ja hyvin rakennettu koulutuksellinen yhteistyö on kuitenkin tärkeää, sillä Daveyn ja kollegoiden (2018) mukaan on kuitenkin todennäköistä, että mikäli työelämä tekee yhteistyötä yhdellä osa-alueella korkeakoulun kanssa, se tulee tekemään yhteistyötä lisäksi muilla osa-alueilla. Tästä näkökulmasta katsottuna koulutuksellinen yhteistyö olisi hyvä nostaa järjestelmällisemmin tavaksi muodostaa suhteita ympäröivään yhteiskuntaan ja työelämän organisaatioihin. Davey ja muut (2018) ehdottavatkin, että korkeakoulujen ”teknologiatoimistot” olisi hyvä profiloida uudelleen ”ulkoisen yhteistyön toimistoiksi”. Ottaen huomioon, että koulutuksellinen yhteistyö voi toimia pelinavaajana organisaatioiden välisessä toiminnassa, olisikin mielenkiintoista tarkastella sitä, mitkä tekijät jarruttavat koulutuksellisen yhteistyön syntymistä.

Siitä huolimatta, että korkeakoulun ja työelämän välisen yhteistyön alku voi olla takkuinen, voi siitä kehittyä monipuolinen ja molempia hyödyttävä suhde. Daveyn ja muiden (2018) mukaan kerran käyntiin saatu yhteistyö tavallisesti osoittaa toimijoille sen monet mahdollisuudet samalla luoden uutta yhteistyötä. Näiltä osin tulokset ovat aikaisemman tutkimuksen mukaisia, sillä työelämän edustajat kertoivat, että kerran käyntiin saatu yhteistyö usein osoittautui hyödylliseksi ja parhaimmillaan organisaatiot muodostivat yhteisiä toimintatapoja ja yhteistyön ympärille rakentui laajempia verkostoja.

Työelämän odotukset

Tutkimuksen toinen pääteema liittyi työelämän edustajien odotuksiin yhteistyöltä. Tavallisesti korkeakoululta odotetaan sen perustehtävän mukaista toimintaa eli koulutus- ja tutkimustoimintaa. Tällöin korkeakoulun tehtävänä innovaatioekosysteemissä on uuden tutkitun tiedon tuottaminen ja osaavan työvoiman kouluttaminen yhteiskunnan ja yritysmaailman tarpeisiin. Daveyn ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa korostui se, että työelämän organisaatiolle erityisen tärkeää on uuden tiedon ja osaavan työvoiman saaminen, kun taas esimerkiksi koulutukselliseen yhteistyöhön osallistumista ei pidetä erityisen tärkeänä. Näiltä osin tutkimuksen tulokset olivat aikaisemman tutkimuksen mukaisia, sillä työelämän edustajat kertoivat odottavansa ammattikorkeakoululta sen perinteisten roolien mukaista toimintaa. Työelämän edustajat pitivät tärkeänä uuden tiedon saamista työpaikalle opiskelijoiden kautta, mutta he korostivat myös sitä, että tulevaisuudessa he odottavat uuden tiedon tuottamisen siirtyvän yhä enemmän työelämälähtöiseksi ja työelämän tarpeita palvelevaksi. Korkeakouluilta odotettiin lisäksi yhä enemmän kolmannen tehtävän mukaista aktiivista toimintaa. Työelämän edustajat eivät kuitenkaan eritelleet tarkemmin omaa rooliaan, vaan he kertoivat millä tavoin koulutuksellinen yhteistyö toimii tiedon siirron väylänä työelämään. Näyttää myös siltä, että työelämälähtöinen yhteistyö aktivoi työelämän organisaatioita, sillä työelämälähtöisyys pakottaa ne pohtimaan tarkemmin omia tarpeitaan ja tavoitteita.

Korkeakoulujen rahoituksen vähenemisen vuoksi työelämän organisaatioista on tullut korkeakouluille yhä tärkeämpiä yhteistyökumppaneita, ja siksi niiden näkemykset korkeakoulun kehityssuunnista on otettava huomioon (Pavlin, 2016). Pavlin on aikaisemmissa tutkimuksissaan (Pavlin & Svetlik, 2009; Pavlin, 2016) tarkastellut työelämän odotuksia tulevaisuuden korkeakoulutuksesta ja hänen mukaansa työelämässä odotetaan enemmän käytännön harjoitteluiden lisäämistä, yhteistyötä, korkeakoulun mukautumista työelämän odotuksiin, rahoitussysteemin parantamista, opetussuunnitelman kehittämistä, relevanttia asiantuntijuutta, joustavuutta, kansainvälisyyttä ja opettajankoulutuksen parantamista (Pavlin, 2016). Tulokset ovat näiltä osin vastaavia, sillä työelämän edustajat kertoivat, että he odottavat korkeakoululta erityisesti enemmän sopeutumista

niihin kohdistettuihin odotuksiin, enemmän yhteistyötä sekä relevantin asiantuntijuuden tuottamista. Työelämän edustajat painottivat sitä, että he toivovat yhä enemmän työelämälähtöistä tiedontuottamista ja aineistossa mainittiin lisäksi, että ”työelämä määrittää ja antaa aiheita yhä enemmän”. Pavlin (2016) näkee korkeakoulun ja työelämän välisen suhteen taiteiluna toimijoiden tarpeiden ja hyödyn välissä, millä usein tarkoitetaan koulutuksen teoreettisuuden ja käytännöllisyyden välistä tasapainoa. Suomessa ammattikorkeakoulujen koulutus on alkujaan käytännöllisesti painottunutta, mutta siitä huolimatta työelämän näkemyksen voi tulkita toiveena yhä enemmän hyötyä tuottavasta ja työelämää palvelevasta toiminnasta.

Toisaalta lisääntyvä toive hyödyttävästä koulutuksellisesta yhteistyöstä haastaa työelämän organisaatiot olemaan aktiivisia. Työelämän edustajat kertoivat, että työelämälähtöiset projektit tai innovaatioalustat olivat mielekäs toiminnan tapa, mutta samalla ne edellyttivät työelämän organisaatiolta osaamista oman tiedon tarpeen tunnistamisessa ja ”ulkoistamisessa”. Työelämäyhteistyö korkeakoulun kanssa nähdään usein korkeakoulun henkilöstön osaamisen haasteena tai tarpeena (Töytäri, 2019). Tehokkaan tiedon siirron, ja sen myötä työelämän organisaatiossa muodostuvan hyödyn kannalta, myös työelämässä tulisi olla osaamista toimia tehokkaasti korkeakoulun kanssa.

Reichertin (2019) mukaan innovaatioekosysteemin kehitys luo korkeakouluille neljä erilaista roolia. Ensinnäkin hänen mukaansa korkeakouluilla on edelleen keskeinen rooli inhimillisen pääoman tuottamisessa ja tiedon tuottamisessa alueellisesti. Kolmanneksi rooliksi hän määrittelee sidosryhmien osallistamisen innovaatioprosesseihin strategisesti tärkeäksi teoksi korkeakouluille ja neljänneksi innovaatioprosessien upottamisen korkeakoulun ydintehtävään. Hän kuitenkin näkee, että aivan keskeinen rooli korkeakouluilla on useasta toimijasta koostuvien innovaatioverkostojen johtamisessa (Reichert, 2019). Samankaltaisia odotuksia nousi esiin tässä tutkimuksessa. Ensinnäkin työelämän edustajat toivoivat ammattikorkeakoululta aktiivista toimintaa koulutuksellisen yhteistyön kehittämiseksi kuin myös uusien avauksien tekemiseksi. Toisaalta työelämässä

painotettiin sitä, että yhteistyön tulee tuottaa hyötyä työelämälle ja että sitä tulisi kehittää yhä enemmän työelämälähtöiseksi.

Niemi (2016) näkee, että ekosysteemimäisen toiminnan keskeiset tekijät ovat toimijoiden yhteiset prosessit ja toimintatavat. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan työelämän edustajien näkemyksiä voi tulkita siten, että työelämässä tunnistetaan ja on runsaasti tilaa kehittää yhteisiä toiminnallisia ja digitaalisia prosesseja koulutuksellisen yhteistyön ympärille. Yhteisiä prosesseja kehittämällä korkeakouluilla on mahdollisuus tehdä paremmin näkyväksi koulutuksellisen yhteistyön myötä tapahtuva tiedon siirto ja siitä koitua hyöty. Haasteeksi ekosysteemimäisen toiminnan kehittymisessä voi nousta eriävät näkemykset toiminnan lähtökohdista ja korkeakouluja vaivaavasta Joengbloedin (2008) kuvaamasta tehtäväsekaannuksesta.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tuomen ja Sarajärven (2018, 158) mukaan tutkimustoimintaan liittyy erottamattomasti tutkimuksen luotettavuuden ja objektiivisuuden arviointi ja raportointi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi ei kuitenkaan ole yksiselitteinen prosessi ja erilaisten tutkimusperinteiden parissa painotetaan erilaisia arviointinäkökulmia. Tuomi ja Sarajärvi kuitenkin kiteyttävät luotettavuuden arvioinnin siten, että laadullinen tutkimus tulisi arvioida kokonaisuutena ja erityisesti sen sisäistä johdonmukaisuutta tulisi arvioida. Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 163-165) tarjoavat luotettavuuden arviointiin listauksen tutkimuksen eri osa-alueista, joiden olisi hyvä tulla esiin luotettavuuden arvioinnissa. Seuraavia osa-alueita tulisi huomioida: tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan omat sitoumukset, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja -suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. Aineiston keruuseen ja tiedonantajiin liittyvää arviointia on tehty ”laadullisen tutkimuksen eettiset ratkaisut”-luvussa, joten seuraavaksi tarkastelen luotettavuutta tarkemmin esiin tuodun listauksen mukaan soveltuvien osien.

Tutkimuksen kohde ja tarkoitus ovat yksi arvioitava tutkimuksen osa-alue. Tarkastelun kohteena olivat työelämän edustajat ja heidän näkemyksensä ammattikorkeakoulun kanssa tehdystä yhteistyöstä ja tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä heidän näkökulmasta. Tutkimuksen kohdetta ja tarkoitusta voi sinänsä pitää perusteltuna, sillä työelämäyhteistyö on jatkuvasti ajankohtainen ammattikorkeakoulutyössä, mutta työelämän näkökulma on jäänyt aikaisemmassa tutkimuksessa vähäisemmälle huomiolle (Rauhala, Kantola, Friman & Huttula, 2016) Oma intressini tutkia korkeakoulun ja työelämän yhteistyöstä ja erityisesti työelämän näkökulmaa, pohjautuu osittain omaan taustaan ammattikorkeakoulukentällä. Halusin tietää lisää omaan työkenttääni vaikuttavasti ilmiöstä. Toisaalta taustani vaikutuksen voi nähdä tutkimuksessa positiivisena pohjavireenä asennoitumisessa tutkimuskohteeseen.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin avuksi Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 162-163) tuovat esiin Lincolnin ja Guban luotettavuuden kriteerit, joita ovat: uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vakiintuneisuus. Luotettavuuden osalta tämän työn vahvuudet lienevät enemmänkin toteutuksen teknisessä puolessa ja raportoinnissa, kun taas haasteet kohdistuvat tutkimuksen sisäiseen koherenssiin (Tuomi & Sarajärvi, s. 162-163). Lincoln ja Guba korostavat uskottavuudella tutkimuksen vakuuttavuutta siitä, että on tutkittu todenmukaisesti sitä mitä on luvattu. Tässä tutkimuksessa hankaluuksia aiheutti erityisesti alkuvaiheessa liian laajasti asetettu tutkimuskysymys, mikä lopulta heijastui koko tutkimuksen tekoon. Luin aineistoa aluksi induktiivisella otteella ja aineiston tarjoamien ideoiden avulla pyrittiin tarkentamaan tutkimuskysymystä. Aineisto oli kuitenkin melko laaja ja se oli kerätty puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Tästä seurasi tilanne, jossa aineiston monipuolisuus tarjosi useita ”johtolankoa” aineiston analyysia varten, ja sen sijaan, että olisin valinnut vain yhden ”johtolangan”, valitsin analyysin avustavaksi kehikoksi oppimisen infrastruktuurin -malli. Tämä puolestaan mahdollisti useamman ”johtolangan” seuraamisen, mikä lopulta aiheutti melko pintapuoleisen, joskin laajan analyysin aineistoon.

Luotettavuuteen vaikuttaa Lincolnin ja Guban mukaan siirrettävyys, jolla tarkoitetaan sitä, miten tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä toiseen kontekstiin (Korstjens & Moser, 2018). Tämän tutkimusten tulosten siirrettävyydessä on otettava huomioon se, että tiedonantajat ovat työskennelleet yhteistyössä suomalaisella ammattikorkeakoulukentällä, kun taas korkeakoulujen ja työelämän välisiä suhteita kuvaava teorettinen viitekehys on rakennettu kansainvälisen tutkimuksen perusteella. Tällöin teorettinen viitekehys kuvaa usein eurooppalaisten yliopistojen suhteita ympäröivään yhteiskuntaan ja näiden suhteiden tilaa, eikä suomalaisten ammattikorkeakoulujen tilanne ole niihin suoraan verrattavissa. Suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat perustehtävältään hyvin työelämäorientoituneita, joten voinee olettaa, että niiden asema työelämäyhteistyössä voinee olla joltain osin erilainen kuin eurooppalaisten yliopistojen.

Laadullisessa tutkimuksessa Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan aineiston koko ei sinänsä liity luotettavuuteen, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisten yhteyksien toteamiseen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tämän tutkimuksen aineisto oli kuitenkin melko suuri ja haasteltavia oli kaiken kaikkiaan 20 ja litteroitua aineistoa kertyi 214 sivua. Tästä näkökulmasta voidaan olettaa, että aineisto tavoitti melko hyvin työelämän edustajien erilaisia näkökulmia ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn yhteistyöhön. Yksi tapa tarkastella laadullisessa tutkimuksessa aineiston ”riittävyttä” on Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan aineiston ”kylläntyminen” tietyn aihepiirin suhteen. Aineiston kylläntyminen tarkoittaa tilannetta, jossa aineisto ei tutkijan arvion mukaan tuota enää uusia näkökulmia tarkasteltuun aiheeseen. Tutkijana koin, että ainakin digitaalisuuden teemaan liittyvät ilmaisut ”kylläntyivät” eli teeman voidaan olettaa kuvaavan melko hyvin, miten digitaalisia välineitä käytetään organisaatioiden välillä.

Toisaalta on kuitenkin hyvä huomata, että ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyön tutkiminen on sinänsä haastavaa, sillä ”työelämä” käsitteenä voi tarkoittaa kaikkia organisaatioita yksityisellä, julkisella ja kolmannella sektorilla. Edeltävien tutkimusten mittakaavaa voi jäsentää työelämän edustajien vastajien määrällä, joka oli Daveyn ja kollegoiden (2018) tutkimuksessa käytettiin 3113

vastaajan (organisaation) vastauksia, kun taas kotimaisessa Laitisen-Väänänen, Vanhasen-Nuutisen ja Vanha-ahon tutkimus tavoitti 5373 ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta työelämässä olevaa alumnia. On myös hyvä huomata, että aineisto on kerätty työelämän edustajilta, joiden tiedettiin olevan mukana yhteistyössä. Toisin sanoen, tässä tutkimuksessa ei tavoitettu sellaisten tiedonantajien näkökulmia, jotka eivät osallistu, tai joilla ei ole lainkaan kokemusta ammattikorkeakoulun kanssa toimimisesta.

Tuloksissa sivuttiin useita melko laajoja teemoja, mutta jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia ammattikorkeakoulun ja työelämän välisistä suhteista siitä näkökulmasta missä yhteistyö meni pieleen tai miksi yhteistyötä korkeakoulun kanssa ei tehdä. Tutkimuksen viitekehyksessä, ja myös tuloksissa käy ilmi, ettei koulutuksellinen yhteistyö automaattisesti muutu jatkuvaksi, vaan työelämä voi vetäytyä toiminnasta. Toisaalta työelämän edustajat toivat esiin, että he odottavat enemmän työelämälähtöisyyttä ja olisikin mielenkiintoista tarkastella, millä tavoin työelämä olisi valmis rakentamaan yhteisiä rajapintoja tai toimintatapoja ammattikorkeakoulun kanssa. Tämän lisäksi yhteistyön tarkastelu erilaisten infrastruktuurien tai rakenteiden kautta olisi mielenkiintoista. Esimerkiksi Vorleyn ja Nellesin (2010) tutkimuksessa sovellettiin ”yrittäjämäistä arkkitehtuuria” korkeakoulun kolmannen tehtävän tarkasteluun ja tämä malli ohjaa tarkastelun enemmän organisaation rakenteeseen, strategiaan, systeemiin, kulttuuriin ja johtajuuteen. Erityisesti työelämäyhteistyön kulttuurin ja johtamisen näkökulma voisi olla mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 932 / 2014, 4 § : Tehtävät. Luettu 7.6.2020

Becker, B. (2017) Open Innovation in the Digital age. New options to close the gap between universities and companies? https://www.researchgate.net/publication/318395178_Open_Innovation_in_the_digital_age_New_options_to_close_the_gap_between_universities_and_companies (Luettu 25.5.2020)

Billett, S., Ovens, C., Clemans, A. & Seddon, T. (2007). Collaborative working and contested practices: forming, developing and sustaining social partnerships in education. *Journal of Education Policy*, 22(6), 637–656.
<https://doi.org/10.1080/02680930701625288>

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Cerych, L. & Frost-Smith, B. (1985). Collaboration between Higher Education and Industry: An Overview. *European Journal of Education*, 20(1), 7–12.
<https://doi.org/10.2307/1502999>

Davey, T., Arno, M., Galan Muros, V., Orazbayeva, B. & Baaken, T. (2018). *The state of university-business cooperation in Europe. Final report*. Luxembourg: Publications office of the European Union. [sähköinen tietoaaineisto]
<https://op.europa.eu/s/n4ym> (Luettu 3.5.2020)

de Freitas, S., Mayer, I., Arnab, S. & Marshall, I. (2013). Industrial and academic collaboration: hybrid models for research and innovation diffusion. *Journal of*

Higher Education Policy and Management, 36(1), 2–14.

<https://doi.org/10.1080/1360080x.2013.825413>

Delfmann, H. & Koster, S. (2012). Knowledge Transfer between SMEs and Higher Education Institutions: Differences between Universities and Colleges of Higher Education in the Netherlands. *Industry and Higher Education*, 26(1), 31–42. doi:10.5367/ihe.2012.0079

Etzkowitz, H. & Leydesdorff, L. (1995). The Triple Helix -- University-Industry-Government Relations: A Laboratory for Knowledge Based Economic Development. *EASST Review*, 14–19.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2480085 (Luettu 18.4.2020)

Hautamäki, A. (2008). *Kestävä innovointi Innovaatiopolitiikka uusien haasteiden edessä*. Sitran raportteja 76, (s. 1–169.) Helsinki: Sitra. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172618/raportti76-2.pdf> (Luettu 24.5.2020)

Healy, A., Perkmann, M., Goddard, J. & Kempton, L. (2014). *Measuring the impact of university business cooperation*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [sähköinen tietoaaineisto]

https://www.eurashe.eu/library/mission-phe/NC0214337ENN_002.pdf 19.2.2019

(Luettu 31.5.2020)

Heikinheimo, R. (2017). *Mitä yritykset odottavat ammattikorkeakoulujen yhteistyöltä. EK:n yrityskyselyn tulokset*. Elinkeinoelämän keskusliitto. [sähköinen tietoaaineisto]. https://ek.fi/wp-content/uploads/Heikinheimo_AMKtulokset.pdf (Luettu 3.5.2020)

Heinilä, H. & Ranne, K. (2012). Pedagoginen infrastruktuuri tutkivassa oppimisessa. Teoksessa: Aaltonen, K., Kantola, T., Hirvikoski, T., Nuutila, L., Kemppe,

M., Karvinen, I. & Ranne, K. (2012). Ammattikorkeakoulupedagogiikka: 2. (s. 293–308). Helsinki: Edita.

Hyrkkänen, U. (2011) Uutta luovan oppimisen tavoite harjoittelun ja opinnäytetyön integraation perusteena. Turun ammattikorkeakoulu & Siitonen, M. (2011). *Harjoittelusta opinnäytetyöhön: Nykytilan ja mahdollisuuksien kartoitus*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Häggman-Laitila, A. & Rekola, L. (2011). Työelämän ja korkeakoulun kumppanuus. *Työelämän tutkimus -Arbetslivsforskning*, 9(1), 53-64. [sähköinen tietoaaineisto] <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87359/46281>
3.5.2020 (Luettu 31.5.2020)

Jongbloed, B., Enders, J. & Salerno, C. (2008). Higher education and its communities: Interconnections, interdependencies and a research agenda. *Higher Education*, 56(3), 303–324. <https://doi.org/10.1007/s10734-008-9128-2>

Jääskö, P., Korpela, M., Laaksonen, M., Pienonen, T., Davey, T. & Meerman, A. (2018). *Korkeakoulujen työelämäyhteistyön tilannekuva*. [sähköinen tietoaaineisto] <http://crazytown.activehosted.com/index.php?action=social&chash=3ad7c2eb96fcba7cda0cf54a2e802f5.483&s=caeffe73d7bcad8f0cec1a516369e20a> 3.5.2020 (Luettu 31.5.2020)

Kaminskienė, L. & Rutkienė, A. (2012). Student internships in Lithuania: a stakeholder perspective on management and economics programmes. *European Journal of Higher Education*, 2(2–3), 290–306.
<https://doi.org/10.1080/21568235.2012.692627>

Kemmis, S., Wilkinson, J., Edwards-Groves, C., Hardy, I., Grootenboer, P. & Bristol, L. (2012). *Changing practices, changing education*. Springer: New York.

Kivelä, S. & Ylikoski, T. (2017). Spatiality in higher education: a case study in integrating pedagogy, community engagement, and regional development. *International Journal of Innovation and Learning*, 21(3), 348–364.

<https://doi.org/10.1504/ijil.2017.10003527>

Korstjens, I. & Moser, A. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 4: Trustworthiness and publishing. *European Journal of General Practice*, 24(1), pp. 120-124. doi:10.1080/13814788.2017.1375092

Laitinen-Väänänen, S., Vanhanen-Nuutinen, L. & Vanha-aho, M. (2011). Yhteistyö ammattikorkeakoulun kanssa: työelämän näkökulma. Teoksessa S. Laitinen-Väänänen, L. Vanhanen-Nuutinen, U. Hyvönen & R. Heikkinen (Toim.) *Askelmerkkejä työelämäkumppanuuteen. Osaamisen kehittäminen ammattikorkeakoulussa*. (ss. 19-41). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-197-7> (Luettu 27. 2 2019)

Malinen, P., Seppälä, K. & Sinervo, P. (2015). Teknologian siirto ja innovaatiokehitys yliopistoissa. *Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015: 13. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-352-1> (Luettu 3.5.2020)

Nelles, J. & Vorley, T. (2010). Entrepreneurial Architecture: A Blueprint for Entrepreneurial Universities. *Canadian Journal of Administrative Sciences / Revue Canadienne Des Sciences de l'Administration*, 28(3), 341–353.
<https://doi.org/10.1002/cjas.186>

Nielsen, C. & Cappelen, K. (2014). Exploring the Mechanisms of Knowledge Transfer in University-Industry Collaborations: A Study of Companies, Students and Researchers. *Higher Education Quarterly*, 68(4), 375–393.

<https://doi.org/10.1111/hequ.12035>

Niemi, H. (2016). Building Partnerships in Educational Ecosystem. *C.E.P.S Journal - Center for Educational Policy Studies Journal*, 6(3), 5–17. <http://hdl.handle.net/10138/167262> (Luettu 1. 4 2019)

Niiniluoto, I. (2015). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhteiskunnallisina vaikuttajina: yhteenveto. *Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015: 13. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-352-1> (Luettu 3.5.2020)

Oksanen, K., Hautamäki, A. & Pitkänen, M. (2011). *X2: Tiedon siirtämisestä yhdessä luomiseen*. Jyväskylä: Agora Center, Jyväskylän yliopisto.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). Luovuutta, dynamiikkaa ja toimintamahdollisuuksia. Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleiksi vuodesta 2021 alkaen. Vol. 2018:35, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, pp. 1-66. (2018). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161252> (Luettu 25.5.2020)

Pausits, A. (2015). The Knowledge Society and Diversification of Higher Education: From the Social Contract to the Mission of Universities. *The European Higher Education Area*, 267–284. https://doi.org/10.1007/978-3-319-20877-0_18

Pavlin, S. (2013). Considering University-Business Cooperation From the Perspective of Graduate' Early Careers. 1-18.

<https://www.eurashe.eu/library/mission->

[phe/EMCOSU_paper%20Pavlin%2020130901_CEPS_PAVLIN_FINAL.pdf](#) (Luettu 3.5. 2020)

Pavlin, S. (2016). Considering University-Business Cooperation Modes from the Perspective of Enterprises. *European Journal of Education*, 51(1), 25–39.

<https://doi.org/10.1111/ejed.12163>

Rauhala, P., Kantola, M., Friman, M. & Huttula, T. (2016).

Ammattikorkeakoulutus tutkimuksen kohteena. *Tiedepolitiikka* 2016:3. 57-68.

elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/t/0782-0674/41/3/ammattik.pdf (Luettu 3.5.2020)

Rautkorpi, T. (2014). Oppimisen tiloista innovatiiviseen työelämään. Teoksessa T. Rautkorpi, A. Mutanen & L. Vanhanen-Nuutinen, *Kestävä innovointi.*

Oppimista korkeakoulun ja työelämän dialogissa. (ss. 134-155). Metropolia Ammattikorkeakoulu.

https://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/TAITO/PDF/METROPOLIA_Taito_7_Kestava_innovointi.pdf (Luettu 3.5.2020)

Reichert, S. (2019). *The Role of Universities in Regional Innovation Ecosystems*. EUA study. <https://eua.eu/resources/publications/819:the-role-of-universities-in-regional-innovation-ecosystems.html> (Luettu 3.5.2020)

Rubens, A., Spigarelli, F., Cavicchi, A. & Rinaldi, C. (2017). Universities' third mission and the entrepreneurial university and the challenges they bring to higher education institutions. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 11(3), 354–372. <https://doi.org/10.1108/jec-01-2017-0006>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [elektroninen tietoaineisto]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen

tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. (Luettu 22.5.2020)

Tho, N. (2017). Knowledge transfer from business schools to business organizations: the roles absorptive capacity, learning motivation, acquired knowledge and job autonomy. *Journal of Knowledge Management*, 1240–1253.
<https://doi.org/10.1108/jkm-08-2016-0349>

Ylikoski, T. & Kivelä, S. (2017). Spatiality in Higher Education: a case study in integrating pedagogy, community engagement and regional development. *International Journal of Innovation and Learning (IJIL)*, 348–364.
doi:10.1504/IJIL.2017.10003527

Van Der Heide, S., Van Der sijde, P. & Terlouw, C. (2008). The institutional organisation of knowledge transfer and its implications. *Higher Education Management And Policy*, 20(3), s. 1–13. doi:10.1787/hemp-v20-art22-en

Varga, A. (Toim.). (2009). *Universities, knowledge transfer and regional development. Geography, entrepreneurship and policy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Vanhanen-Nuutinen, L., Saari, J., Kotila, H. & Mäki, K. (2018). Opintojen aikainen työssäkäynti – ongelma vai mahdollisuus ammattikorkeakoulu-opinnoissa? EU-ROSTUDENT VI- tutkimuksen artikkelisarja (Vol. 18, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, s. 1–31, Publication) (P. Syrjänen, Ed.). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Virolainen, M.H., Stenström, M. & Kantola, M. (2011). The views of employers on internships as a means of learning from work experience in higher education. *Journal of Vocational Education & Training*, 63(3), 465–484.

<https://doi.org/10.1080/13636820.2011.580360>

Virolainen, M., & Stenström, M.-L. (2013). Building workplace learning with polytechnics in Finland: multiple goals and cooperation in enhancing connectivity. *Journal of Education and Work*, 26(4), 376–401.

<https://doi.org/10.1080/13639080.2012.661846>

Virolainen, M., L.T. Heikkinen, H., Siklander, P & Laitinen-Väänänen, S. (2019). Mitä ovat oppimisen ekosysteemit? *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(4), 4-25.

<https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikakauskirja-4.19-A-Paakirjoitus.pdf>
(Luettu 3.5.2020)

Virtanen, A. & Tynjälä, P. (2018). Factors explaining the learning of generic skills: a study of university students' experiences. *Teaching in Higher Education*, 24(7), 880–894. <https://doi.org/10.1080/13562517.2018.1515195>

Välimaa, J. & Hoffman, D. (2008). Knowledge society discourse and higher education. *Higher Education*, 56(3), 265–285. <https://doi.org/10.1007/s10734-008-9123-7>

Walsh, F. D. & Byrne, S. (2013). Student placement service: An exploratory investigation of employer retention and a “Priority Partner” intervention. *Education + Training*, 55(2), 139–158. <https://doi.org/10.1108/00400911311304797>